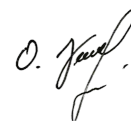

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

КОЛЕЩУК ОРЕСТ ЯРОСЛАВОВИЧ

УДК 658.014.1.001 (043.3)

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Львів – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Прохорова Вікторія Володимирівна,
Українська інженерно-педагогічна академія,
завідувач кафедри економіки та організації
діяльності суб'єктів господарювання.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Ареф'єва Олена Володимирівна,
Національний авіаційний університет, завідувач
кафедри економіки повітряного транспорту;

доктор економічних наук, професор
Дикань Володимир Леонідович,
Український державний університет залізничного
транспорту, завідувач кафедри економіки та
управління виробничим і комерційним бізнесом;

доктор економічних наук, професор
Штангрет Андрій Михайлович,
Українська академія друкарства, завідувач
кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку
і оподаткування.

Захист відбудеться «09» вересня 2020 р. о 14⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.03 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Степана Бандери, 12, IV н.к., ауд. 209-А).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Професорська, 1).

Автореферат розісланий «07» серпня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
д.е.н., доцент

А.С. Завербний

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний соціально-економічний стан промислових підприємств детермінований рівнем розвитку інноваційності, обумовлений довгостроковими інтеграційними процесами, які враховують ендогенні й екзогенні фактори впливу, пов'язані з цифровізацією науково-технічного прогресу та соціокультурною взаємодією з ефективним використанням потенційних інтелектуально-знанневих ресурсів, які продукують креативні альтернативи бізнес-поведінки, і є основою стратегії управління інноваційно-технологічним проривом промислових підприємств в умовах інтеграції економічного середовища, яке динамічно змінюється.

Сучасний неотехнологічний розвиток і високий рівень конкуренції спонукають промислові підприємства до формування процесу інноваційності й ефективного управління ним у стратегічних періодах, пов'язаних з існуючими просторово-динамічними можливостями усіх рівнів їх внутрішньої архітекtonіки щодо зміни власних параметрів стану в певний проміжок часу, що, в свою чергу, дозволяє підвищувати рівень конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості промислових підприємств.

Питанням стратегічного управління підприємствами приділено увагу в працях таких вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, як: І. Алексєєв, І. Ансофф, Ф. Валента, І. Вербицький, А. Воронкова, Л. Гараль, П. Друкер, А. Завербний, О. Карий, Т. Лепейко, Л. Ліпич, М. Мельник, О. Мельник, М. Кизим, В. Козик, О. Кузьмін, М. Мескон, Й. Петрович, Н. Подольчак, Ж. Поплавська, М. Портер, В. Пономаренко, В. Прохорова, О. Раєвнева, А. Садеков, А. Томпсон, В. Шатун, А. Штангрет, В. Хаустова та ін.

Дослідженню основних напрямів еволюційного розвитку концепції інноваційності підприємств присвячено праці: Р. Акоффа, О. Ареф'євої, В. Гейця, В. Диканя, Л. Калініченко, С. Ковальчук, П. Перерви, О. Пирог, В. Проценко, І. Скворцова, Л. Федулової, В. Чобіток, Н. Чухрай, Р. Фатхутдінова та ін.

Проте, незважаючи на вагомий внесок багатьох науковців, проблеми стратегічного управління інноваційністю підприємств, розроблення адаптивних методологічних і концептуальних наукових підходів, визначення гносеологічних аспектів потребують подальшого, більш глибокого дослідження.

Питання формування стратегічного управління інноваційністю підприємств залишається недостатньо дослідженим як у зарубіжній, так і вітчизняній літературі, зокрема, потребують: системного фундаментального вивчення питання сутності й теоретико-методичного інструментарію стратегічного управління інноваційністю підприємств; розроблення методичних підходів до діагностики рівня інноваційної рефлексії підприємств із використанням сучасних методів; моделювання управлінських рішень на основі аналітико-діагностичних методів стратегічного управління інноваційністю підприємств й комплексних підходів до розробки моделей і механізмів стратегічного управління інноваційністю підприємств; формування спеціального методичного інструментарію у сфері стратегічного управління інноваційністю підприємств.

Необхідність подальшого удосконалення існуючих і розроблення нових методологічних положень й прикладних аспектів забезпечення формування стратегічного управління інноваційністю підприємств зумовило актуальність теми дисертації, мету і завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження, проведені автором, пов'язані з науковими темами, що виконуються у рамках науково-дослідної роботи Національного університету «Львівська політехніка»: «Формування та використання економічного потенціалу підприємств, галузей, регіону» (номер державної реєстрації 0118U001539), особистий внесок автора полягає в удосконаленні науково-методичного підходу до просторово-динамічної оцінки системи управління сучасними промисловими підприємствами; «Обґрунтування інноваційно-інвестиційних стратегій, програм і проектів розвитку господарських структур, галузей та регіонів» (номер державної реєстрації 0118U001536) особистий внесок автора полягає у розробленні інтегрованого механізму стратегічного управління інноваційністю підприємств; «Економічна діагностика підприємств, галузей та регіонів у процесі забезпечення їх сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0118U001538) особистий внесок автора полягає у розробці просторово-часової моделі побудови цілісної концепції дифузії інноваційності підприємств; у межах науково-дослідної роботи Української інженерно-педагогічної академії: «Управління розвитком суб'єктів господарювання на засадах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0119U000326), особистий внесок автора полягає в удосконаленні характеристик трансферу технологій з університетів до бізнес-структур.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розроблення і наукове обґрунтування теоретико-методологічних положень, науково-практичних рекомендацій щодо формування стратегічного управління інноваційністю підприємств в умовах змін зовнішнього середовища, обумовлених трансформаційними процесами, що відбуваються в економіці України.

Для досягнення поставленої мети в дисертації вирішено такі завдання:

- досліджено гносеологічні аспекти стратегічного управління інноваційністю підприємств, систематизовано теоретичні основи дослідження, сформовано генезис поняття «стратегічне управління інноваційністю підприємств»;
- досліджено тенденції трансформації концептуальних поглядів на стратегічне управління інноваційністю підприємств в аспекті логіко-історичного обґрунтування;
- доведено доцільність формування інноваційних платформ як основи методологічних аспектів стратегічного управління інноваційністю підприємств;
- систематизовано моделі й інструменти забезпечення інноваційності підприємств та визначено основи формування інноваційних платформ розвитку підприємств на підставі зарубіжного досвіду;
- розроблено науково-практичний підхід до оцінювання інноваційної рефлексії як визначення рівня сприйняття процесу інноваційності підприємств;
- розроблено науково-практичний підхід до генерування ад'єктивних рішень щодо стратегічного управління інноваційністю підприємств;

- розроблено організаційно-економічне забезпечення процесу управління інноваційністю підприємств;
- розроблено просторово-часову модель формування інноваційної активності машинобудівних підприємств шляхом обґрунтування концепції дифузій інноваційності підприємств;
- розроблено й обґрунтовано інтегрований механізм стратегічного управління інноваційністю підприємств;
- сформовано та обґрунтовано науково-практичні аспекти інтелектуалізації концептуально-стратегічного мислення управління інноваційністю машинобудівних підприємств з використанням теорії хаосу;
- побудовано полі-об'єктивну модель стратегічного управління інноваційністю підприємств з використанням когнітивних механізмів активно-адаптивного розвитку;
- розроблено теоретичні основи формування комплексної системи трансферу технологій в стратегічному управлінні інноваційністю машинобудівних підприємств.

Об'єктом дослідження є процес стратегічного управління інноваційністю підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних, методологічних і прикладних положень стратегічного управління інноваційністю підприємств.

Методи дослідження. Науково-теоретичну і методологічну основу виконання дослідження становлять такі методи: *абстрактно-логічний метод* – для обґрунтування гносеологічних аспектів стратегічного управління інноваційністю підприємств: дефініцій, складових і тенденцій розвитку (підр. 1.1); *методи теоретичного узагальнення, системного та історико-економічного аналізу* – для систематизації теоретичних положень щодо сутності, цілей, функцій і принципів системи стратегічного управління інноваційністю підприємств (підр. 1.2); *аналізу та синтезу* – для вивчення об'єкта дослідження і виявлення його складових елементів (підр. 3.2); *таксономії* – для розрахунку інтегральних показників інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств (підр. 3.3); *фінансово-економічного та статистичного аналізу* – для визначення й узагальнення тенденцій змін рівня стратегічного управління інноваційністю підприємств (підр. 3.1); *кореляційно-регресійного аналізу* – для визначення впливу показників діяльності підприємств на рівень стратегічного управління їх інноваційністю (підр. 5.1); *кластеризації* (у рамках теорії розпізнавання образів) – для ідентифікації підприємств за рівнем інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств (підр. 5.1); *екстраполяції* – для визначення прогностичних показників (підр. 4.2); *графічний* – для оформлення висновків проведених досліджень (усі розділи дисертації).

Вихідну *інформаційну базу* дослідження становлять законодавчі та нормативні акти України, вітчизняні та зарубіжні наукові публікації, офіційні статистичні матеріали, дані бухгалтерської звітності машинобудівних підприємств України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в науковому обґрунтуванні теоретико-методичних і методологічних основ стратегічного управління інноваційністю підприємств та розробленні науково-практичних рекомендацій прикладного спрямування, а саме:

уперше:

- розроблено комплексний теоретичний концепт стратегічного управління інноваційністю підприємств, що базується на гносеології, типології, систематизації та взаємозв'язку основних понять теоретичного базису дослідження за допомогою структурно-декомпозиційного аналізу поняття «стратегічне управління інноваційністю підприємств», що представляє собою результат наукової (когнітивної) діяльності, формує комплексну інтерпретаційну модель семантичного розвитку предметної площини дослідження, яка відображає просторові ознаки і дефініційну структуру, етимологічні й асоціативні характеристики базових понять дослідження;

- розроблено просторово-часову модель побудови цілісної концепції дифузій інноваційності підприємств, яка базується на синхронному, діахронному підходах і моделях хвильової дифузії, має дискретний і потенційний характер поширення, враховує основні властивості інноваційності підприємств у рамках просторово-часового процесу сприйняття інноваційності економічним бізнес-середовищем, визначає траєкторії неоднорідності й нерівномірності соціального та економічного розвитку підприємств;

- розроблено інтегрований механізм стратегічного управління інноваційністю підприємств, основою якого є сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлюючих структурно-локальних механізмів та структурно-якісна система інноваційних управлінських методів і форм, цільовою функцією яких є раціональне формування стійких закономірностей у розвитку інноваційності, що дозволяє корегувати інноваційну поведінку підприємств, надає можливість імпульсного моделювання траєкторії розвитку підприємств як економічної системи під впливом збурюючих управлінських дій з вибором оптимального атрактора їх функціонування;

удосконалено:

- науково-теоретичні основи ідентифікації та параметризації інноваційності як перманентного економічного процесу, які, на відміну від існуючих, базуються на продукуванні інноваційного креативного знання революційного характеру, що є підґрунтям для формування нового технологічного укладу як фундаментальної основи суспільного розвитку шляхом активного сприяння науково-технічній та інноваційній діяльності з використанням наявного і прихованого потенціалу (промислового, економічного, ресурсного, освітнього, оборонного, наукового та ін.) конкретної економічної системи й суспільства в цілому;

- теоретико-методологічні засади стратегічного управління інноваційністю підприємств, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на аргументованій системі наукових методів здійснення вибору сукупності засобів, прийомів, принципів, форм, методик дослідження, формуючи концептуальний

виклад мети, змісту дослідження; забезпечуючи отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища як основи сучасних інноваційних знань і поглядів в управлінні підприємством, що дозволяє визначати характеристики системності й цілісності інноваційності як об'єкта наукового знання з урахуванням стратегічних пріоритетів і цілей управлінського процесу;

– методичні аспекти до оцінки інноваційної рефлексії підприємств, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на застосуванні просторово-динамічного підходу до аналізування діяльності машинобудівних підприємств за напрямками (активність, адаптивність, гнучкість), їх складовими (інвестиційна, управлінська, науково-дослідна, виробнича, кадрова, інформаційна, організаційно-економічна, фінансова) та показниками, результатом реалізації якого є визначення ступеня інноваційної рефлексії як рамкової умови сприйняття інноваційності машинобудівним підприємством, що дозволяють виявити можливість і готовність підприємства до інноваційності, компіювати сценарії стратегій управління інноваційністю машинобудівних підприємств з метою підвищення рівня їх конкурентоспроможності та виходу на нові ринки;

– науково-методичний підхід до формування організаційно-економічного забезпечення процесу управління інноваційністю підприємств, що, на відміну від існуючих, базується на застосуванні економіко-технологічних аспектів до прогнозування рівня інноваційної рефлексії підприємств та краудфандінгу як стратегічного інноваційного інструменту інституційної модернізації фінансового забезпечення та дозволяє визначати стратегічні напрями ефективно-орієнтованої інноваційної поведінки підприємств для забезпечення умов інноваційної комунікації в сучасному бізнес-середовищі;

– науково-практичні аспекти формування ефективної системи стратегічного управління інноваційністю підприємств, які, на відміну від існуючих, базуються на консолідації факторного, системного, ситуаційного підходів та функціональному концепті, результатом реалізації яких є розроблення раціонально-організаційної структури управління інноваційними процесами та інноваційною діяльністю підприємства з метою ітерації цілей і завдань стратегічного управління інноваційністю підприємств шляхом розробки сценаріїв розвитку, що містять узгоджені й взаємопов'язані векторні орієнтири з урахуванням впливу екзогенних та ендогенних факторів;

набули подальшого розвитку:

– систематизація моделей та інструментів забезпечення інноваційності підприємств, що, на відміну від існуючої, базується на типологізації їх сутнісних властивостей (визначенні рівня економічного розвитку, особливостей національної системи освіти і науки, державних інституціональних інновацій), що підтримують базисні технологічні й економічні інновації; створюють інноваційну активність, культуру підприємництва й зумовлюють формування інноваційного потенціалу підприємств;

– науково-практичний підхід до моделювання процесів розвитку інноваційності машинобудівних підприємств у стратегічному контексті, що, на

відміну від існуючих, формується на основі підтвердження економічної доцільності побудови адаптаційних моделей з використанням когнітивного моделювання стратегічних сценаріїв управління, запропонованих як результат імпульсного моделювання процесів інноваційності в системі вибору оптимального сценарію розвитку для забезпечення ефективного управління інноваційністю підприємств, та дозволяє виявити якісні закономірності і характеристики взаємодії підприємств з соціально-економічними системами, що зумовлюють економічну етимологію інноваційності для формування стійкого бізнес-середовища в умовах інтелектуально-інформаційної конкуренції;

– науково-практичні аспекти інтелектуалізації концептуально-стратегічного мислення управління інноваційністю машинобудівних підприємств, які, на відміну від існуючих, базуються на теоретико-дедуктивно-системній фундаментальній науковій основі формування інноваційності (типології інновацій; аналізуванні інноваційності на рівні підприємств; розробці моделей науково-технічного прогресу і врахування чинників, що характеризують інтелектуальну і інноваційну діяльність при побудові виробничих функцій; розробці моделей економічного зростання з урахуванням інноваційної рефлексії; аналізуванні і моделюванні дифузії інновацій; моделюванні раціональної поведінки), що є підґрунтям до продукування креативних поглядів для активного розвитку підприємства на основі інноваційного мислення персоналу, досягнень науково-технічного прогресу з використанням теорії хаосу;

– теоретичні основи формування комплексної системи трансферу технологій у стратегічному управлінні інноваційністю підприємств, які, на відміну від існуючих, базуються на консолідаційній мережевій взаємодії (внутрішньофірмових, внутрішньодержавних, внутрішньоуніверситетських) учасників процесу інноваційності в рамках «стратегічних інноваційних мереж», що формують інтелектуально-креативно-інноваційне забезпечення, та є підґрунтям для реалізації стрімкого розвитку наукомістких виробництв, скорочення циклів відновлення промислового устаткування і перепідготовки кадрів, прискорення впровадження інноваційних наукових розробок, створення гібридних інституціональних форм, що знижують невизначеність зовнішнього середовища та компенсують дисбаланси взаємодії закладів вищої освіти, промисловості і держави.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні, розвитку методико-прикладної бази забезпечення стратегічного управління інноваційністю підприємств. Результати наукових досліджень були використані в діяльності Державного підприємства «Східний експертно-технічний центр держпраці» (довідка № 01-06/796/1-01 від 03.12.2019 р.); ТОВ «АМГ-ІНВЕСТ» (довідка про впровадження № 08/455 від 29.08.2019 р.); Виконавчого комітету Харківської міської ради (довідка № 08/25/281/2-20 від 31.01.2020 р.); ТОВ «Харківтрансмашпроект» (довідка про впровадження № 158/С-1 від 15.10.2019 р.); Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (довідка № 01/16 від 31.01.2020 р.); ТзОВ «Пам'ять» (довідка № 20-03/2 від 10.12.2019 р.); ТзОВ «Захід-Буд-Сервіс» (довідка № 117 від 07.11.2019 р.),

ТзОВ «Вамир-Гал» (довідка № 1102-01 від 03.12.2019 р.), ПП «Укртекскolor» (довідка № 27/02/12-01 від 20.11.2019 р.), ПП «Автотехнобудсервіс» (довідка № 31/2-15 від 11.12.2019 р.), ТзОВ «Моршинська Дубрава» (довідка № 10-01-01 від 14.10.2019 р.); ТзОВ «Будівельна компанія АЛТУМ» (довідка № 02/30 від 02.10.2019 р.); Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз (довідка № 1271/09-16/01.1/20 від 30.04.2020 р.) та у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» підчас викладання дисциплін: «Інноваційний розвиток підприємства», «Стратегічне управління підприємством», «Потенціал і розвиток підприємства», «Економіка та організація інноваційної діяльності», а також виконання курсового проекту «Економіка та організація інноваційної діяльності підприємства» для студентів напряму підготовки 051 «Економіка» (довідка про впровадження № 67-01-265 від 10.02.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійного наукового дослідження. Наукові розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано тільки ті положення і пропозиції, що становлять індивідуальний внесок автора. У цій роботі матеріали і висновки кандидатської дисертації автора не використовувались.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи розглянуто та схвалено на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Інформаційні технології та фінансова система: сучасний стан, ефективність, перспективи» (Київ, 2020 р.); «Економіка сьогодення: актуальні питання та інноваційні аспекти» (Запоріжжя, 2020 р.); «Теоретичні та практичні засади ефективного функціонування соціально-економічної сфери» (Львів, 2020 р.); «Стратегічні пріоритети розвитку економіки, обліку, фінансів та права в Україні та світі» (Полтава, 2020); «Сучасний вектор розвитку науки» (Вінниця, 2020); «Стан та перспективи розвитку обліку, фінансів та підприємництва в умовах трансформації економіки» (Київ, 2020 р.); «Пріоритетні напрями наукових досліджень» (Київ, 2019 р.); «Економіка та сучасний менеджмент: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку» (Одеса, 2019 р.); «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами» (Київ, 2019 р.); «Перспективні напрямки розвитку економіки, обліку, фінансів та права: теорія і практика» (Полтава, 2019 р.); «Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки» (Запоріжжя, 2019 р.); «Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика» (Харків, 2019 р.); «NEW ECONOMICS – 2019» (Київ, 2019 р.); «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці та освіті» (Київ, 2015 р.); «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості» (Львів, 2015 р.); «Пошук ефективних механізмів господарювання в контексті сучасної економічної теорії» (Одеса, 2014 р.); «Економіка підприємства: проблеми теорії та практики» (Харків, 2013 р.); «Проблеми економіки та управління у промислових регіонах» (Запоріжжя, 2011 р.); «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури» (Львів, 2011 р.).

Публікації. Результати дисертаційної роботи опубліковано в 51 авторській публікації, серед них: 1 одноосібна монографія, 1 стаття у колективній монографії; 26 статей у наукових фахових виданнях України, із них 25 – у виданнях, внесених до наукометричних баз даних; 2 статті у зарубіжних виданнях; 1- у інших виданнях України; 20 тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 36,01 друк. арк., із яких особисто здобувачеві належить 31,34 друк. арк.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, додатків, списку використаних літературних джерел. Загальний обсяг роботи – 555 сторінок машинописного тексту. Дисертація містить 49 таблиць, з них 7 займає 10 повних сторінок; 141 рисунок, з них 14 займають 14 повних сторінок; 16 додатків – на 118 сторінках; список використаних джерел з 515 найменувань – на 51 сторінці. Обсяг основного тексту дисертації становить 362 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** на основі теоретичних узагальнень обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено об'єкт і предмет дослідження, його мету й основні завдання, наведено методи дослідження, розкрито новизну і практичне значення одержаних результатів, зазначено форми їх апробації і використання.

У першому розділі **«Теоретичні засади стратегічного управління інноваційністю підприємств»** розглянуто гносеологічні аспекти стратегічного управління інноваційністю підприємств, дефініції та складові; подано генезис поняття «стратегічне управління інноваційністю підприємств»; проведено логіко-історичне обґрунтування трансформації наукових концептуальних поглядів на стратегічне управління інноваційністю підприємств; розглянуто зарубіжний досвід процесу формування інноваційної платформи розвитку підприємств.

Сучасні трансформаційні перетворення створюють логічну основу для формування інноваційного типу розвитку національної економіки, типовими ознаками якої є глобалізація, посилення конкуренції, докорінне переосмислення постулатів бізнес-парадигми, а також зростання ролі інноваційності у науково-технічному прогресі, що є основним напрямом не тільки соціально-економічного прогресу, а й підвищення конкурентних переваг ведення бізнесу.

На основі проведеного аналізу наукових поглядів на формування аспектів стратегічного управління інноваційністю підприємств автором розроблено комплексний теоретичний концепт стратегічного управління інноваційністю підприємств, що базується на гносеології, типології, систематизації та взаємозв'язку основних понять теоретичного базису дослідження за допомогою структурно-декомпозиційного аналізу поняття «стратегічне управління інноваційністю підприємств», під яким розуміють довгостроковий інтеграційний процес, спрямований на постійне удосконалювання діяльності підприємства, враховуючи всі релевантні зовнішні та внутрішні фактори впливу, шляхом ефективного використання потенційних ресурсів (в більшій мірі людських), які продукують креативні ідеї у векторному напрямленні економічного розвитку зі створення матеріальних і нематеріальних ресурсів та є основою динамічного розвитку підприємства (рис. 1).

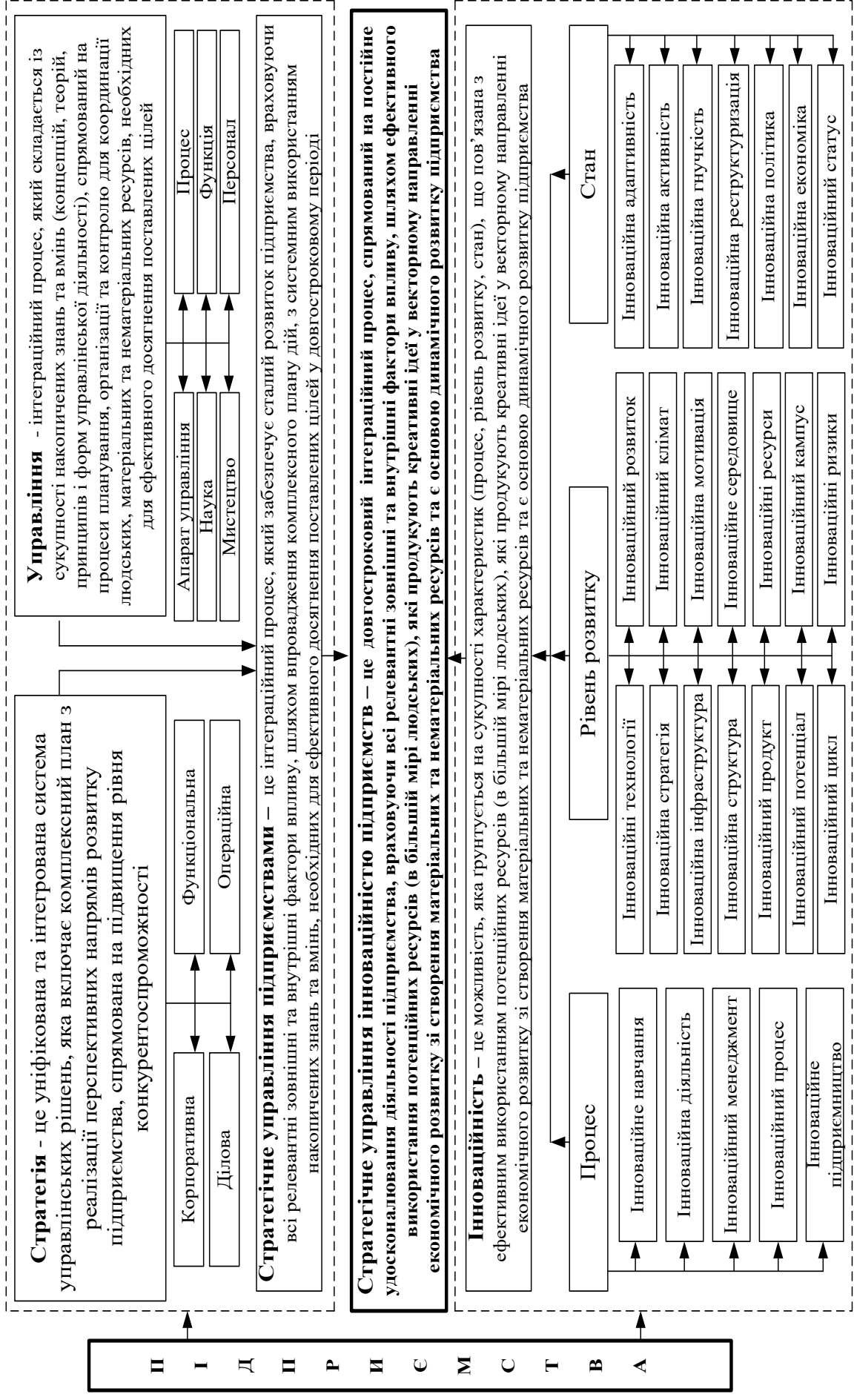

Рис. 1. Структурно-декомпозиційний аналіз поняття «стратегічне управління інноваційністю підприємств»

Примітка: розроблено автором

Доведено, що протягом тривалого часу людство розвивалося під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, постійно формувалися нові технологічні уклади, які змінювалися, набували різновекторні направленості; але актуальність різних нововведень, що були основою формування технологічних укладів, з часом втрачається через насиченість потреб ринку і відсутність можливостей для їх удосконалення чи модернізації. Це є підґрунтям для нового етапу формування інших векторів розвитку цивілізації за допомогою продукування інновацій, що створюються людством шляхом аналізування попереднього досвіду та використання креативних знань, поглядів й умінь.

Визначено автором, що ефективність від активізації інноваційної діяльності може бути отримана при її раціональному впровадженні та сприйнятті. Необхідною умовою ефективного розвитку процесу інноваційності є наявність господарюючих суб'єктів, зайнятих виробництвом і розповсюдженням нововведень, що взаємопов'язані між собою та мають «прозору» систему відносин. Створення таких відносин приводить до генерування, сприйняття і впровадження інновації шляхом реалізації механізму «інноваційного мультиплікатора», який потужно впливає на соціально-економічний прогрес.

У рамках наукового дослідження автором удосконалено науково-теоретичні основи ідентифікації та параметризації інноваційності як перманентного економічного процесу, що базуються на продукування інноваційного креативного знання революційного характеру та є підґрунтям для формування нового технологічного укладу. Це призводить до наступного етапу суспільного розвитку шляхом активного сприяння науково-технічної та інноваційної діяльності з використанням сукупності наявного та прихованого потенціалу (промислового, економічного, ресурсного, освітнього, оборонного, наукового та ін.) конкретної економічної системи та суспільства в цілому.

Визначено, що інноваційності належить роль «каталізатора» еволюційних змін. Внаслідок пов'язаності елементів устрою розвиток процесів виражається в різкому уповільненні темпів розвитку економіки і вказує на досягнення технологічним укладом своїх меж, тому починається масовий перерозподіл інноваційних потенціальних ресурсів для формування нового технологічного укладу.

У роботі встановлено, що прогресивні інновації втілюються в створення нового продукту, що є одним з важливих результатів формування й розвитку технологічних укладів. Масштаб поширення інновацій зростає на основі практики, коли їх цінність проявляється при вступі у контакт з людиною, її потребами. Тому успішність інновацій залежить від швидкості адаптації нововведення до реальних умов виробництва й особливості середовища, в якому відбуваються зміни.

З'ясовано, що зарубіжний досвід формування різних типів процесу інноваційності свідчить про те, що сьогодні більшість країн перебудовують свою економіку на інноваційні напрями, обираючи найбільш адекватну національним особливостям модель. При цьому вибір моделі й інструментів підтримки інноваційної діяльності багато в чому обумовлений рівнем економічного

розвитку, особливостями національних систем освіти і науки, а також залежить від інституційної складової.

Визначено, що якість інституціонального середовища тієї чи іншої країни або створює сприятливі умови для розробки і впровадження інновацій, або гальмує інноваційність. Розвинені права власності, у тому числі й на інноваційний продукт, законодавча регламентація діяльності основних суб'єктів інноваційної активності тощо (формальні інститути), а також культура підприємництва, традиції винахідництва і техніко-технологічної творчості, креативність нації (неформальні правила) є вагомими чинниками формування інноваційного потенціалу як національної економіки, так і окремих підприємств, що діють на її макрорівні.

У другому розділі **«Методологічне підґрунтя формування стратегічного управління інноваційністю підприємств»** розглянуто сучасний модельний ряд оцінювання об'єктивних передумов формування інноваційності підприємств; запропоновано систему оцінювання інноваційної рефлексії як поліструктурного стану визначення рівня сприйняття процесу інноваційності підприємств на основі інноваційної адаптивності, інноваційної активності та інноваційної гнучкості; розроблено інноваційну платформу як основу формування методологічних аспектів стратегічного управління інноваційністю підприємств; розглянуто методи оцінювання ефективності формування стратегічних орієнтирів управління інноваційністю підприємств.

У дисертації доведено, що сучасне соціально-економічне становище промислових підприємств багато в чому детерміноване рівнем розвитку інноваційної діяльності, заснованої на ефективному використанні й постійному вдосконаленні інтелектуальних ресурсів і креативних знань. Інноваційність набуває все більшого значення для успішного економічного розвитку промислових підприємств. Впровадження інноваційних технологій і знань у виробництво й випуск продукції дозволять підвищити рівень конкурентоспроможності промислових підприємств, збільшити інвестиційну привабливість, а також стане основою для їх подальшого ефективного розвитку.

Визначено, що просторово-динамічне оцінювання системи управління сучасними промисловими підприємствами передбачає різні типи просторової залежності, які впливають на рівень адаптації до впровадження інноваційності. На діяльність сучасних промислових підприємств значно впливають фактори зовнішнього середовища, що є складною системою, яка має певні особливості й характеристики. За результатами аналізування вітчизняної та зарубіжної літератури було виділено найбільш вагомі фактори впливу зовнішнього середовища.

У дисертації зазначено, що параметрами, за якими оцінюють потенційні можливості діяльності підприємства, а також визначають напрями управління інноваційністю в стратегічному масштабі, є оцінювання ступеня інноваційної рефлексії, тобто визначення рівня й масштабу готовності підприємства до впровадження процесу інноваційності. Встановлено, що сутність поняття «інноваційна рефлексія» формується, виходячи з двох напрямів, а саме (рис. 2): інноваційність, під якою необхідно розуміти можливість, яка ґрунтується на

сукупності характеристик, що пов'язана з ефективним використанням потенційних ресурсів, які продукують креативні ідеї у векторному напрямленні економічного розвитку зі створення матеріальних та нематеріальних ресурсів та є основою динамічного розвитку підприємства; рефлексія, сутність якої полягає у тому, що об'єктом пізнання може бути сам засіб пізнання (гносеологія) чи знання, думка, вчинок (епістемологія).

Завдяки просторово-динамічному оцінюванню діяльності підприємств за напрямами (активність, адаптивність, гнучкість), за їх складовими (інвестиційна, управлінська, науково-дослідна, виробнича, кадрова, інформаційна, організаційно-економічна, фінансова) та їх показниками є можливість чітко визначати ступінь інноваційної рефлексії підприємств і на її основі формувати ефективні стратегічні управлінські рішення щодо впровадження інноваційності для підвищення рівня конкурентоспроможності цих підприємств та виходу на нові ринки.

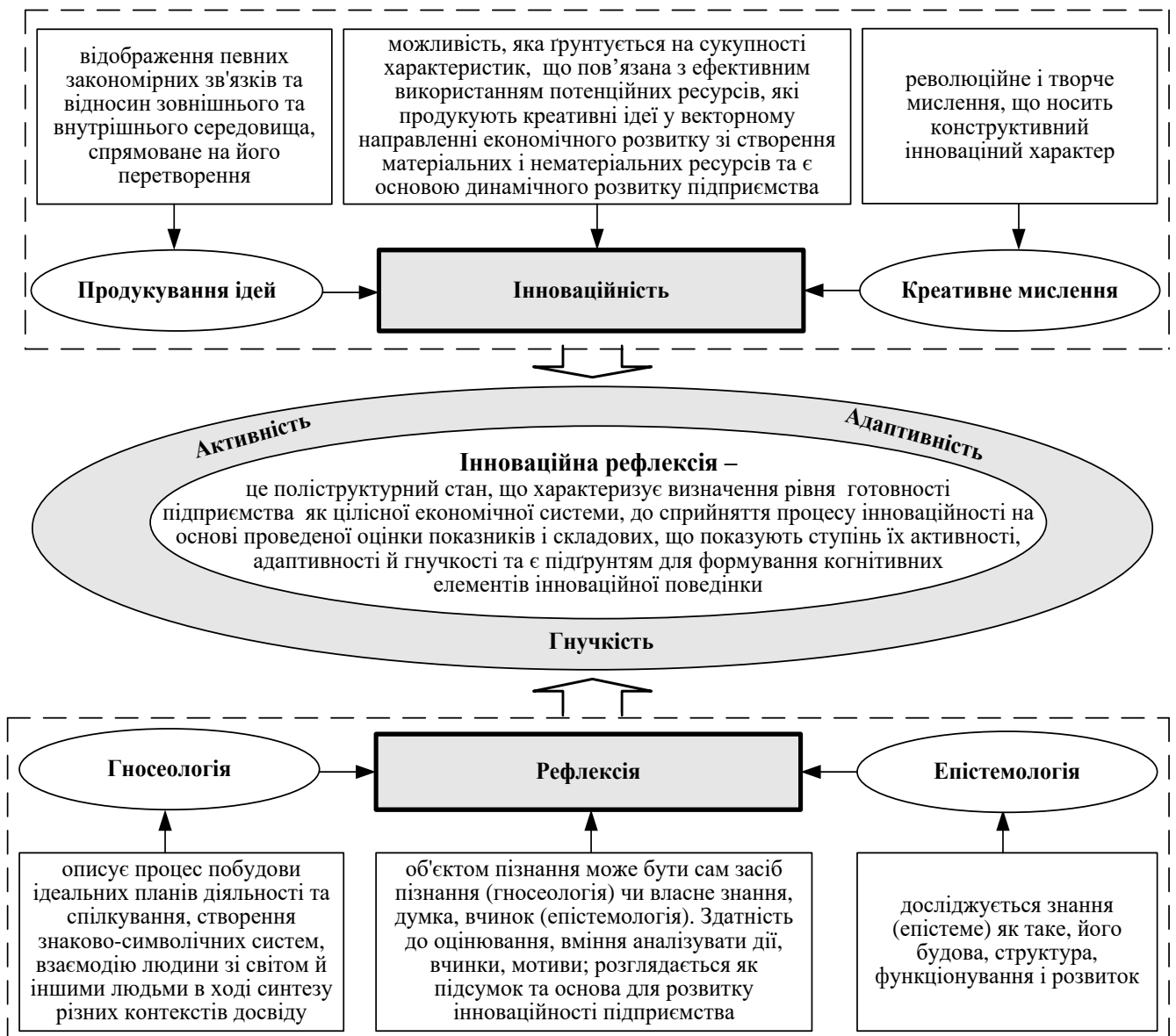

Рис. 2. Інноваційна рефлексія як поліструктурний стан визначення рівня сприйняття процесу інноваційності *Примітка: розроблено автором*

Виокремлено автором в дисертації, що питання економічної природи виникнення стратегічного управління інноваційністю підприємств набувають актуального характеру у зв'язку з тим, що інноваційність, поєднуючи досягнення науки з можливостями виробництва для задоволення потреб за допомогою створюваних нововведень, є необхідною умовою розвитку суспільства. Розроблення фундаментальних принципів і методологічних основ стратегічного управління інноваційністю підприємств у цих умовах необхідне для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Автором в дисертації подано теоретико-методологічні аспекти стратегічного управління інноваційністю підприємств, в основу яких покладено систему наукових методів здійснення вибору сукупності засобів, прийомів, принципів, форм, методик дослідження, формуючи концептуальний виклад мети, змісту дослідження, що забезпечує отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища як базису сучасних інноваційних знань і поглядів в управлінні підприємством. Це дозволяє визначати характеристики системності й обґрунтованості інноваційності як об'єкта наукового знання з урахуванням стратегічних пріоритетів і цілей управлінського процесу.

Визначено, що філософські й методологічні аспекти все частіше звертаються до ідей синергетики, знаходячи в них евристичні можливості, що дозволяють розглядати дану концепцію як основу для нової наукової парадигми стратегічного управління інноваційністю підприємств в цілому.

Автором доведено, що в умовах турбулентного конкурентного середовища ключовою метою діяльності підприємства є ефективне впровадження інноваційності на основі поєднання економічного та стратегічного аспектів управління підприємствами, що є підґрунтям довгострокової перспективи реалізації цілей і завдань, отримання бажаного результату. Для цього необхідно аналітично визначати готовність підприємств до інноваційності за допомогою використання креативних методів, що дозволяє стратегічно управляти інноваційністю та порівнювати з підприємствами-конкурентами.

У роботі обґрунтовано, що застосування методології стратегічного управління інноваційністю підприємств має основні відмінні направленості: визначення потенційних параметрів здатності до реалізації на кожному етапі формування стратегії управління інноваційністю; ітерація між потенційними можливостями реалізації на кожному ступені стратегічного процесу, що дозволяє збільшити ступінь свободи з метою отримання більшої віддачі; готовність сприйняття споживачами обраної стратегії управління інноваційністю. Особливості стратегічного управління інноваційністю підприємств полягають у: недостатній розробленості напрямів наукових досліджень, пов'язаних з оцінкою інноваційності; необхідності вдосконалення законодавчої та інформаційної баз інноваційності; багатовекторному ефекті від впровадження процесу інноваційності, який стосується не тільки фінансів, але й може мати соціальний, екологічний та інші наслідки; розробленні компромісних рішень між учасниками процесу інноваційності; швидкому реагуванні на зміни ендогенного та екзогенного напрямку шляхом розроблення нових або модернізації реалізованих

проектів інноваційності. На основі проведеного дослідження автором систематизовано моделі й інструменти забезпечення інноваційності підприємств, що базується на типологізації їх сутнісних властивостей (визначенні рівня економічного розвитку, особливостях національних систем освіти і науки, державних інституціональних інновацій) та підтримує базисні технологічні й економічні інновації для розвитку інноваційної активності, культури підприємництва та є основою для формування інноваційного потенціалу підприємств.

У третьому розділі «**Діагностика детермінант та передумов формування моделей розвитку інноваційності машинобудівних підприємств**» досліджено тенденції розвитку машинобудівних підприємств України; розроблено науково-методичні аспекти оцінки рівня інноваційної рефлексії підприємств на основі просторово-динамічного підходу; проведено комплексне інтегральне оцінювання ступеня інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств як основи визначення рівня сприйняття альтернативних сценаріїв стратегічного управління інноваційністю.

Визначено, що від рівня розвитку машинобудування залежить стійкість розвитку всіх галузей вітчизняної промисловості та економіки в цілому. Саме ця галузь створює необхідні машини й устаткування для ефективного виробництва підприємств інших галузей, виконуючи функції флагмана досягнень науково-технічного прогресу. Діяльність вітчизняних машинобудівних підприємств впливає на рівень ВВП країни, їх матеріаломісткість й енергоємність, прямо пов'язані з обороноздатністю держави і рівнем екологічної безпеки виробництва.

Проведене в дисертації аналізування свідчить про те, що кількість вітчизняних машинобудівних підприємств за розглянутий період мала тенденцію до зниження рівня інноваційної рефлексії під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, відтоку інвесторів та падіння рівня інноваційного розвитку.

Визначено, що сучасний стан вітчизняних машинобудівних підприємств характеризується глибокими кризовими явищами, а саме: кадровим «голодом», зношеністю виробничих засобів, недостатністю інвестицій, низьким рівнем конкурентоспроможності продукції тощо. Це зумовлює необхідність застосування топ-менеджментом машинобудівних підприємств стратегічного набору управлінських інновацій для забезпечення максимальної ефективності формування стратегічного управління інноваційністю підприємств у сучасних умовах господарювання.

Автором розроблено методичні аспекти до оцінки інноваційної рефлексії підприємств, які ґрунтуються на просторово-динамічному підході до аналізу діяльності машинобудівних підприємств за напрямками (активність, адаптивність, гнучкість), за їх складовими (інвестиційна, управлінська, науково-дослідна, виробнича, кадрова, інформаційна, організаційно-економічна, фінансова) та показниками; результатом реалізації є визначення ступеня інноваційної рефлексії. Це дозволяє виявити можливість і готовність підприємства до інноваційності, компілювати сценарії стратегій управління їх інноваційністю з метою підвищення рівня стимулювання інноваційного потенціалу (рис. 3).

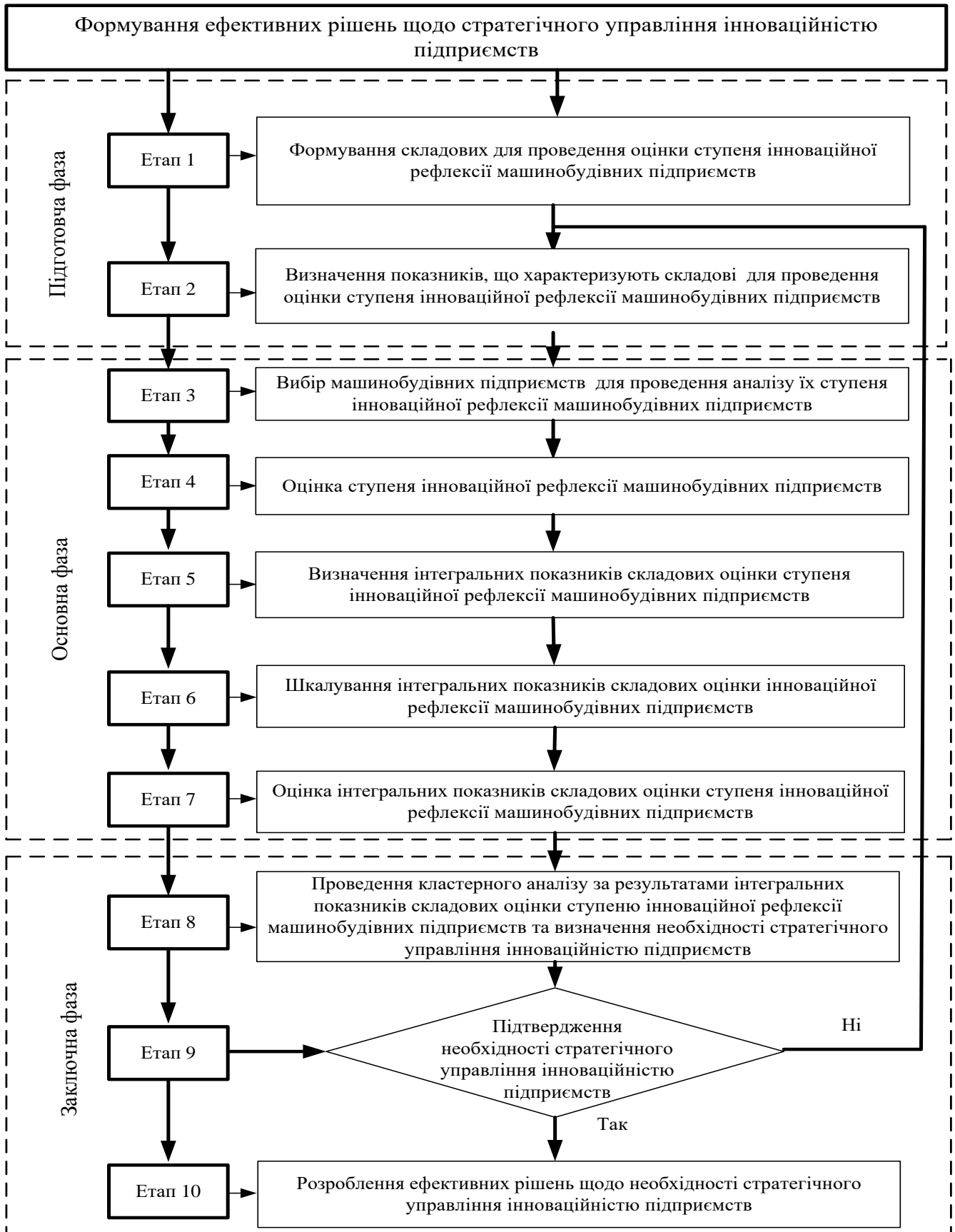

Рис. 3. Алгоритм методичного підходу до оцінки інноваційної рефлексії підприємств як підґрунтя формування стратегічного управління інноваційністю підприємств *Примітка: розроблено автором*

Результати розрахунків і якісний стан загальних інтегральних показників ступеня інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств за 2010-2017 роки подано у табл. 1.

Таблиця 1

Загальні інтегральні показники ступеня інноваційної рефлексії підприємств та їх якісний вимір за 2010-2017 рр. (коефіцієнтний вимір)

№	Підприємство	Роки							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	ПрАТ «КМРЗ»	0,650	0,642	0,637	0,653	0,631	0,663	0,560	0,542
		Д	Д	Д	Д	Д	Д	З	З
2	ПрАТ «ХТЗ»	0,274	0,257	0,212	0,293	0,377	0,394	0,447	0,414
		П	П	П	П	З	З	З	З
3	ПАТ «Електромашина»	0,355	0,449	0,333	0,263	0,304	0,267	0,283	0,260
		П	З	П	П	П	П	П	П
4	ПрАТ «ХарВерст»	0,331	0,340	0,312	0,376	0,314	0,283	0,262	0,238
		П	П	П	З	П	П	П	П
5	ПАТ «КМЗ Коростень»	0,317	0,365	0,210	0,211	0,214	0,178	0,191	0,231
		П	П	П	П	П	Н	Н	Н
6	ПрАТ «ТКШЗ»	0,212	0,342	0,310	0,300	0,297	0,273	0,279	0,298
		П	П	П	П	П	П	П	П
7	ПрАТ «Агромаш»	0,458	0,445	0,385	0,390	0,281	0,287	0,415	0,434
		З	З	З	З	П	П	З	З
8	ПрАТ «ОдМЗ»	0,510	0,513	0,526	0,509	0,496	0,581	0,599	0,559
		З	З	З	З	З	З	З	З
9	ПрАТ «ПТМЗ»	0,410	0,429	0,414	0,461	0,440	0,394	0,444	0,396
		З	З	З	З	З	З	З	З
10	ПАТ «Дрогобицький МЗ»	0,313	0,330	0,324	0,319	0,329	0,275	0,282	0,301
		П	П	П	П	П	П	П	П
11	АТ «ХМЗ «Світло шахтаря»	0,606	0,622	0,514	0,604	0,610	0,624	0,533	0,472
		З	З	З	З	З	З	З	З
12	АТ «Турбоатом»	0,742	0,689	0,704	0,595	0,610	0,624	0,723	0,567
		Д	Д	Д	З	З	З	Д	З
13	ПрАТ «КМЗ»	0,366	0,352	0,357	0,397	0,334	0,367	0,356	0,343
		П	П	П	З	П	П	П	П
14	ПАТ «СМЗ»	0,268	0,292	0,252	0,269	0,302	0,276	0,291	0,301
		П	П	П	П	П	П	П	П
15	ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод»	0,442	0,498	0,489	0,472	0,491	0,461	0,474	0,461
		З	З	З	З	З	З	З	З
16	ПАТ «Сумське машинобудівне НВО»	0,256	0,345	0,333	0,367	0,377	0,230	0,279	0,370
		П	П	П	П	З	П	П	П
17	ПАТ «КЗГО»	0,390	0,412	0,405	0,399	0,411	0,343	0,352	0,376
		З	З	З	З	З	П	П	З
18	ПАТ «БМЗ»	0,526	0,511	0,443	0,448	0,323	0,330	0,478	0,500
		З	З	З	З	П	П	З	З
19	ПАТ «ЗЕАЗ»	0,363	0,350	0,290	0,295	0,281	0,336	0,282	0,259
		П	П	П	П	П	П	П	П
20	ПрАТ «Трансмаш»	0,409	0,517	0,383	0,412	0,350	0,416	0,435	0,409
		З	З	З	З	П	З	З	З

Умовні позначення: «Н» – незадовільно; «П» – погано; «З» – задовільно; «Д» – добре; «В» – відмінно. *Примітка: розраховано автором*

Результати аналізу свідчать про те, що розглянуті машинобудівні підприємства мають задовільний та низький рівень ступеня інноваційної рефлексії, відповідно об'єктивними передумовами розвитку є розроблення оптимальних сценаріїв та впровадження ефективних заходів формування стратегічного управління інноваційністю підприємств з метою ативізації інноваційного потенціалу.

У четвертому розділі «**Формування ефективної системи стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств**» запропоновано науково-практичні аспекти формування ефективної системи стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств; удосконалено науково-практичний підхід до генерування ад'єктивних рішень; розроблено організаційно-економічне забезпечення процесу управління інноваційністю підприємств; запропоновано просторово-часову модель формування інноваційності підприємств на основі концепцій дифузій.

У дисертації визначено, що в сучасних умовах господарювання значення розвитку інноваційності підприємства підвищується та визначається рівнем знаннєвого, інтелектуального й технологічного розвитку як факторів підвищення конкурентоспроможності підприємства та стійкого економічного зростання. Потреби практики вимагають переосмислення теоретичних поглядів і практичних засобів у процесі стратегічного управління інноваційністю підприємства.

У роботі удосконалено науково-практичні аспекти формування ефективної системи стратегічного управління інноваційністю підприємств, які базуються на консолідації факторного, системного і ситуаційного підходів, функціональному концепті, використовуючи управлінські функції (напрями управлінської діяльності, що дозволяють впливати на інноваційність підприємства) та процеси прийняття й оптимізації управлінських рішень для виходу на інноваційний ринок (креативних наукових, технологічних, організаційних та управлінських нововведень). Це є функціональною основою процесу формування раціонально-організаційної структури управління інноваційними процесами та інноваційною діяльністю підприємства для досягнення стратегічних й тактичних цілей і завдань, підґрунтям якого є теоретико-прикладні положення загального управління науково-виробничим циклом і система знань з теорії інноваційності (рис. 4).

Автором удосконалено науково-методичний підхід до формування організаційно-економічного забезпечення процесу управління інноваційністю підприємств, який ґрунтується на застосуванні економіко-технологічних аспектів до прогнозування рівня інноваційної рефлексії підприємств та краудфандінгу як стратегічного інноваційного інструменту інституційної модернізації фінансового забезпечення.

Це дозволяє визначати стратегічні напрями ефективно-орієнтованої інноваційної поведінки підприємств для забезпечення умов інноваційної комунікації в сучасному бізнес-середовищі.

Результати прогнозування рівня інтегрального показника інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств свідчать про загальну тенденцію до зниження, що обумовлює регресію процесу розвитку; отже, це зумовлює при розробленні стратегій шукати раціонально-збалансовані засоби, інструменти, методи для забезпечення ефективності процесу стратегічного управління інноваційністю, що скероване на залучення додаткових інвестицій з урахуванням впливу політичного, економічного й законодавчого середовища.

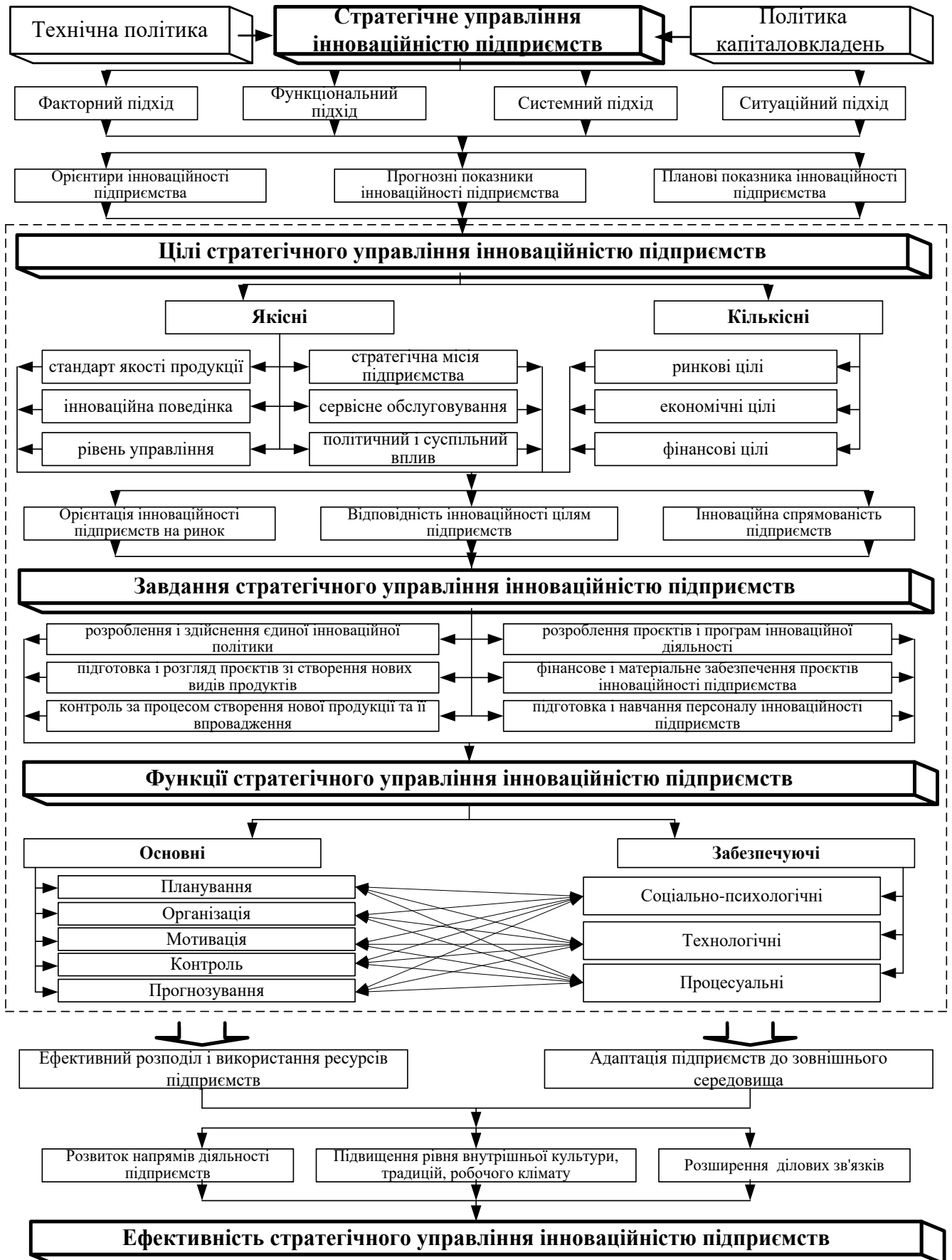

Рис. 4. Формування ефективної системи стратегічного управління інноваційністю підприємств *Примітка: розроблено автором*

Держава, у свою чергу, теж не має можливості в повному обсязі допомагати розвитку процесу інноваційності, тому керівництву необхідно знаходити альтернативні джерела для підтримування й розвитку процесу інноваційності. Одним з напрямів фінансування процесу інноваційності виступає краудфандінг - інноваційний фінансовий інструмент, який сприяє інституційній модернізації фінансових систем.

Обґрунтовано, що краудфандінг варто розглядати як інструмент фінансування інноваційних проектів шляхом відкритого заклику на основі матеріальної чи моральної зацікавленості потенційних спонсорів. До його особливостей можна віднести використання інтернет-платформ, що поєднують кредиторів і позичальників, спрямованість на фінансування не досить вигідних для традиційних учасників фінансового ринку проектів.

Водночас краудфандінгу властивий значний ризик банкрутства для підприємств-позичальників і високий рівень невизначеності для інвесторів. Обґрунтовано, що процес інноваційності на підприємствах потребує інвестиційних ресурсів. Підприємства знаходяться у постійному пошуку шляхів економії ресурсів, зокрема завдяки зменшенню виробничих витрат (що не завжди позитивно для підприємства) для збільшення прибутку як чинника подальших інноваційних перетворень. Тобто процес інноваційності на підприємствах у більшості випадків обмежений рамками, які фінансово прийнятні для самих підприємств.

Отже, необхідно використовувати всі альтернативні можливості для залучення додаткових інвестицій, однією з яких є краудфандінг як стратегічний інструмент інституційної модернізації фінансового забезпечення процесу управління інноваційністю підприємств.

Встановлено, що широке застосування дифузії інноваційності підприємств в сучасному світі потребує постійного розроблення інновацій та формування підґрунтя системи економічних, науково-технічних, правових, організаційних та інших заходів, спрямованих на забезпечення необхідних умов для ефективного використання інноваційних досягнень в економічному розвитку підприємств, підвищення рівня їх конкурентоспроможності.

У дисертації визначено, що інноваційні процеси є найважливішим фактором розвитку підприємств. Центр дифузії інноваційності підприємств є осередком поширення інформації і передає основні ознаки нововведень. Він характеризується концентрацією кваліфікованих науково-технічних і виробничих кадрів з високим рівнем освіти й культури, можливостями для обміну інформацією, є науковою, економічною, фінансовою базою тощо. Різні види нововведень, переплітаючись між собою, в кінцевому результаті приводять до змін і розвитку. Отже, нововведення є важелем змін і розвитку підприємства.

Автором розроблено просторово-часову модель побудови цілісної концепції дифузії інноваційності підприємств (рис. 5), яка базується на синхронному, діахронному підходах і моделях хвильової дифузії, має дискретний і потенційний характер поширення, враховує основні властивості інноваційності підприємств у рамках просторово-часового процесу прийняття інноваційності економічним бізнес-середовищем, визначає траєкторії неоднорідності й нерівномірності соціального та економічного розвитку підприємств.

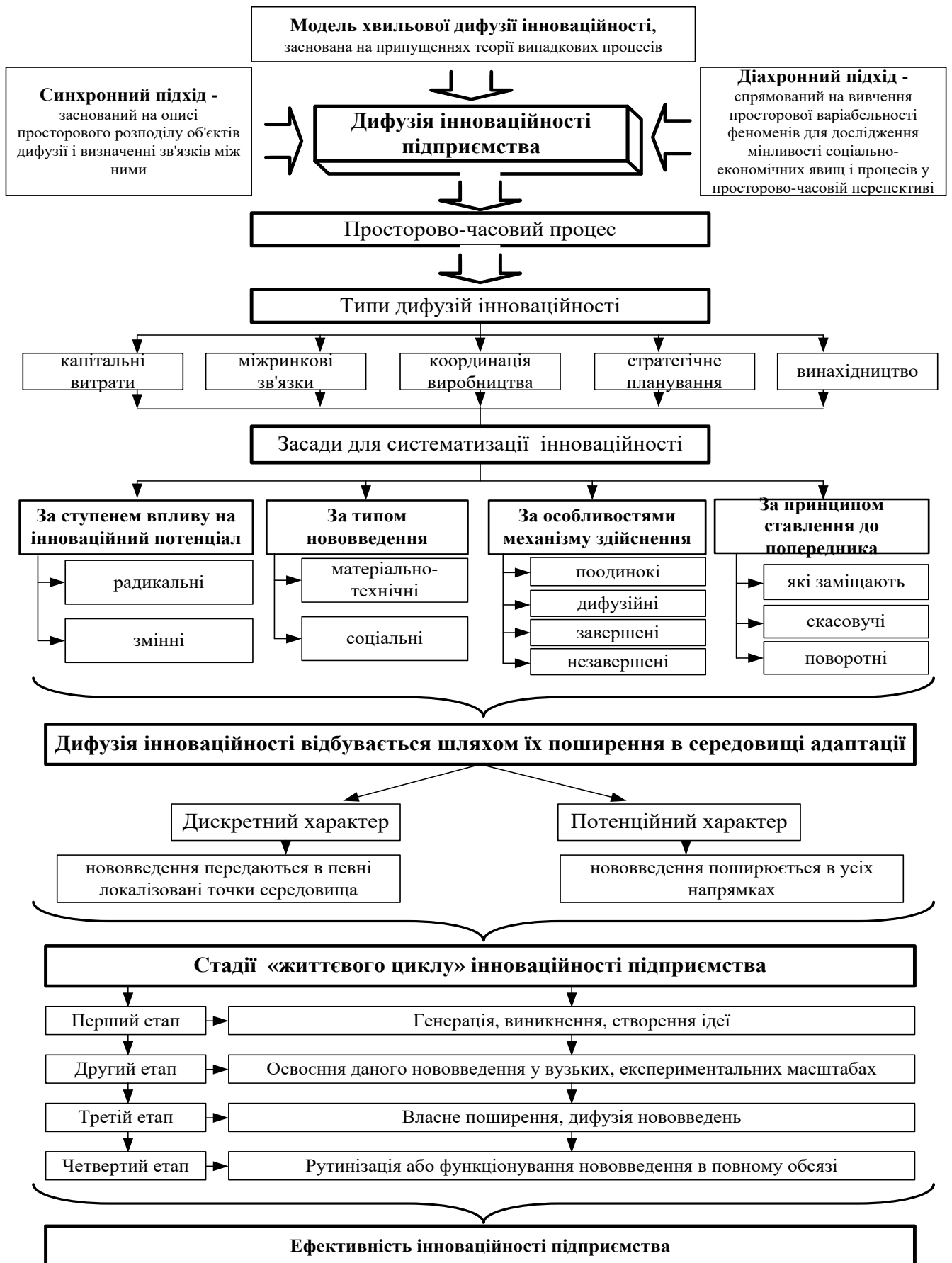

Рис. 5. Концепція дифузій інноваційності підприємств в просторово-часовому процесі *Примітка: розроблено автором*

У роботі доведено, що нововведення підсилюють відмінності в діяльності підприємств і можуть як негативно, так і позитивно впливати на їх розвиток. Це положення має бути визначальним при розробленні концепції дифузії інноваційності підприємств у просторово-часовому процесі. Отже, дифузія інноваційності підприємства в просторово-часовому процесі - це поширення вже один раз освоєної і використаної інновації в нових умовах або місцях застосування. Визначено, що сучасний стан інтенсивного розвитку науково-технічного прогресу вимагає постійного продукування і розповсюдження досягнень процесу інноваційності підприємств шляхом використання комунікаційних каналів у нових умовах або місцях застосування для завоювання нових ринків та є дифузією інноваційності.

У п'ятому розділі **«Концептуальні основи стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств»** розроблено інтегрований механізм стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств; сформовано основи інтелектуалізації концептуально-стратегічного мислення в управлінні інноваційністю машинобудівних підприємств з використанням теорії хаосу; побудовано полі-об'єктивну модель стратегічного управління інноваційністю підприємств на основі когнітивних механізмів активно-адаптивного розвитку; побудовано комплексну систему трансферу технологій як визначальної конгруентної основи формування стратегій управління інноваційністю підприємств (фабрика знань, знаннево-орієнтована економіка, креативна економіка, генерація знань).

Передумови виникнення національного еkleктичного кластерного ефекту визначаються концентрацією підприємств, які відносяться до конкурентної галузі діяльності, що підтверджено утворенням інноваційних кластерів як явища об'єктивної дійсності розвитку підприємств, спрямованих на інтерактивні взаємодії, офіційні, ділові й наукові кола підприємств.

Для успішного застосування кластерного підходу необхідні стимули, що сприяють утворенню цілого портфеля інноваційних кластерів зі своїми кластерними підприємствами. Об'єктивно виникає необхідність розроблення нових механізмів управління на основі сучасного стратегічного планування просторового розвитку. Кластерне стратегічне управління інноваційністю підприємств - це широкоспрямовані заходи зі створення агломерацій, результатом яких мають стати стимулюючі інтелектуально-креативні зародження кластерних об'єднань в якості безпечних інструментів нарощування загальної конкурентоспроможності.

Визначено, що основні переваги інноваційного кластера полягають у поширенні креативно-знаннево-технічного розвитку на усіх стадіях виготовлення продукту.

На основі горизонтальної інтеграції створюється орієнтована система поширення нових креативних знань і технологій, а не локальна концентрація різних нововведень. Побудова стійких взаємовідносин між учасниками інноваційного кластера є важливою умовою генерування винаходів, їх трансформації в ноу-хау, реалізації в конкурентні переваги всього кластерного об'єднання.

За результатами розрахунків загального інтегрального показника стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств за 2010–2017 рр. (табл. 2) було побудовано ієрархічну дендрограму об'єднання машинобудівних підприємств. За інтегральними показниками інноваційної рефлексії підприємств визначено, що ці підприємства можуть бути згруповані в три кластери.

Із метою обґрунтування доцільності продукування і впровадження стратегічного управління інноваційності підприємств розраховано загальні інтегральні показники інноваційності (інноваційної рефлексії) підприємств за 2010–2017 рр., значення яких є стратегічно-орієнтованими для побудови комбінованих сценаріїв розвитку кластерів.

Результати побудови кореляційно-регресійної моделі для підприємств подано у табл. 2.

Таблиця 2

Результати побудови кореляційно-регресійної моделі для підприємств

Рівняння регресії	Коефіцієнт множинної кореляції R	Коефіцієнт детермінації R ²	Нормований R ²	Критерій Фішера F	Похибка апроксимації
1-й кластер					
(ПАТ «Електромашина», ПрАТ «Харківський верстатобудівний завод», ПрАТ «Токмацький ковальсько-штампувальний завод», ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод», ПрАТ «Смілянський машинобудівний завод», ПАТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання», ПАТ «Запорізький електроапаратний завод»)					
$Y = 0,2584 - 0,1174 IN 4 + 0,1708 UP3 + 0,1627 ND1 + 0,1391 OE4 + 0,1089 FN2$	0,868	0,881	0,723	10,05	0,0126
2-й кластер					
(ПрАТ «Харківський тракторний завод», ПАТ «Коростенський машинобудівний завод», ПрАТ «Завод агротехнічних машин», ПрАТ «Полтавський турбомеханічний завод», ПрАТ «Куп'янський машинобудівний завод», ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», ПрАТ «Криворізький завод гірничого обладнання», ПрАТ «Барський машинобудівний завод», ПрАТ «ТРАНСМАШ»)					
$Y = 0,2648 + 0,1362 IN 2 + 0,2271 VR1 + 0,4182 KD5 + 0,3204 IF2 + 0,3951 FN1$	0,925	0,745	0,798	10,18	0,0141
3-й кластер					
(ПрАТ «Київський ремонтно-механічний завод», ПрАТ «Одеський машинобудівний завод», ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря», ПАТ «Турбоатом»)					
$Y = 0,5823 + 0,4651 UP4 + 0,3481 ND3 + 0,5214 VR3 + 0,1725 KD6 + 0,1205 FN6$	0,972	0,836	0,749	11,18	0,0112

Примітка: розраховано автором

Результати досліджень діяльності вітчизняних підприємств, а також аналізування праць сучасних науковців, присвячених стратегічному управлінню інноваційністю підприємств, дозволяють констатувати необхідність й доцільність формування та застосування концептуальних принципів і методичних підходів до розроблення та впровадження стратегічного управління інноваційністю підприємств з метою приведення їх у відповідність вимогам, які висуває сучасність. Для вирішення цих завдань запропоновано інтегрований механізм стратегічного управління інноваційністю підприємств (рис. 6).

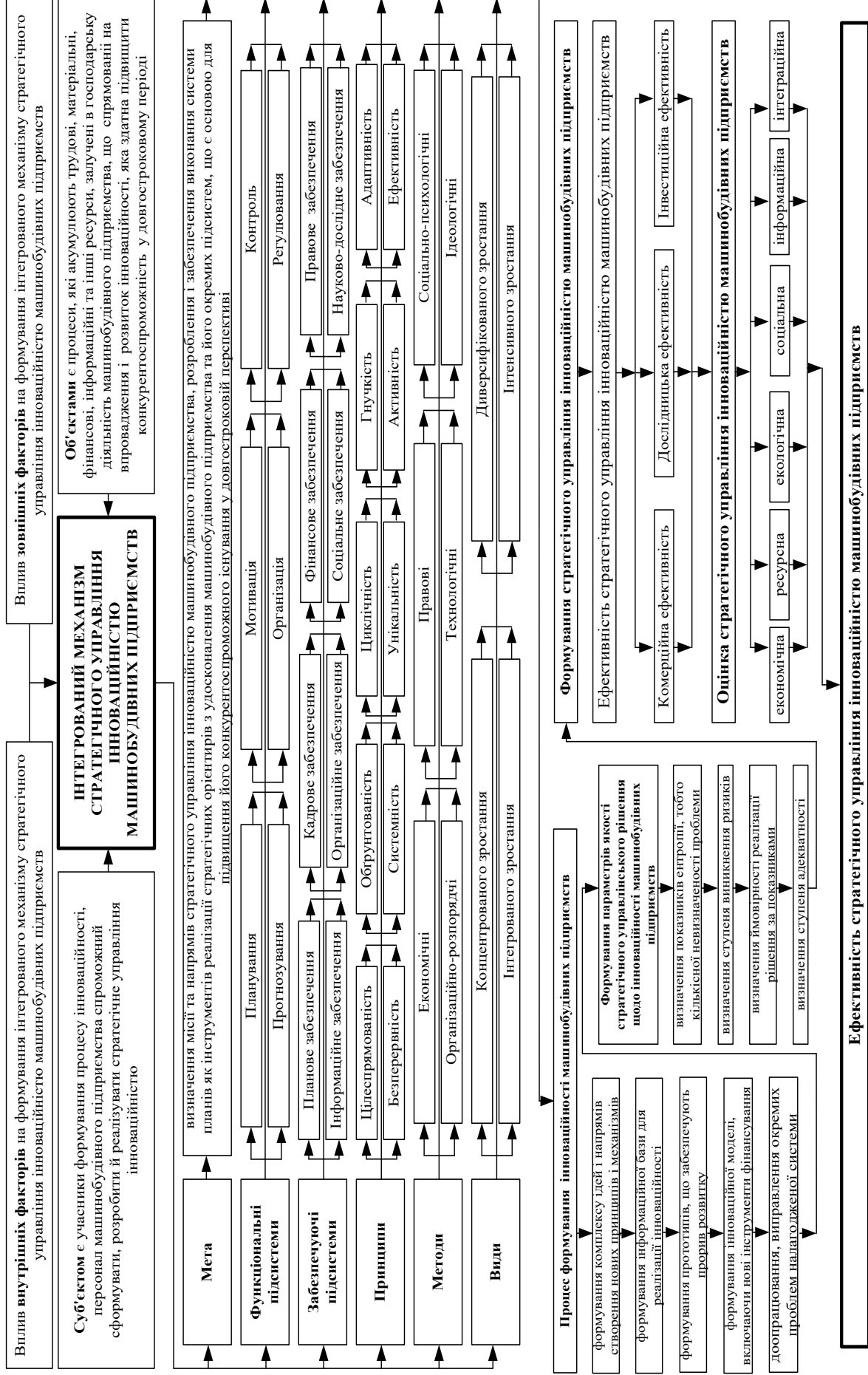

Рис. 6. Інтегрований механізм управління інноваційністю підприємств *Примітка: розроблено автором*

Глобалізація економічних процесів, яка характеризується безперервністю потоків інформації, вимагає розгляду питання до консолідації інформаційних ресурсів, що є системною основою стратегічного управління інноваційністю підприємств. Нові умови визначають впровадження креативних напрямів для розвитку сучасних підприємств, що базуються на використанні системи інформаційних ресурсів з обов'язковим урахуванням потенціалу людських знань.

Доведено, що в процесі господарської діяльності підприємства використовують технічні засоби для роботи з інформаційними ресурсами, обсяг автоматизації, тип й інтенсивність використання яких характеризуються сутністю конкретної інформаційної технології. Метою інформаційної технології є отримання необхідної інформації відповідної якості на заданому носії з урахуванням конкретно обумовлених обмежень, серед яких обмежена вартість, швидкість опрацювання даних, інтенсивність і час використання інформаційного ресурсу, якість інформації, що отримується, тощо. У випадку надзвичайної складності проблеми, її новизни, недостатності наявної інформації, неможливості математичної формалізації процесу прийняття рішення необхідно залучати експертів (компетентних фахівців) для розв'язання задач, аргументації, формування кількісних оцінок з метою досягнення оптимального результату.

У процесі дослідження автором використано ранжування з метою проведення оцінки ступеня впливу складових інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств на рівень її формування. Це дало можливість обрати з досліджуваної сукупності чинників найбільш суттєві (табл. 3).

Таблиця 3

**Оцінювання ступеня впливу складових інноваційної рефлексії
машинобудівних підприємств на формування тенденцій стратегічного
управління**

Складова	Сума рангів	Відхилення від середньої суми	Квадрат відхилення	Середня оцінка	Вагомий коефіцієнт
Інвестиційна складова інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств (IN)	56	5,29	27,94	8,00	0,14
Управлінська складова інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств (UP)	66	15,29	233,65	9,43	0,17
Науково-дослідна складова інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств (ND)	33	-17,71	313,80	4,71	0,08
Виробнича складова інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств (VR)	43	-7,71	59,51	6,14	0,11
Кадрова складова інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств (KD)	39	-11,71	137,22	5,57	0,1
Інформаційна складова інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств (IF)	54	3,29	10,80	7,71	0,14
Організаційно-економічна складова інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств (OE)	64	13,29	176,51	9,14	0,16
Фінансова складова інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств (FN)	39	-11,71	137,22	5,57	0,1
Всього	394	-	1096,65	50,71	1

Примітка: розроблено автором

За допомогою методу експертної оцінки визначено, що за рівнем ступеня впливу складових інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств на формування тенденцій стратегічного управління, складові доцільно ранжувати таким чином: складові, що мають високий рівень коефіцієнта вагомості (управлінська, організаційно-економічна); складові, що мають середній рівень коефіцієнта вагомості (інвестиційна, інноваційна, інформаційна); складові, що мають низький рівень коефіцієнта вагомості (науково-дослідна, виробнича, кадрова, фінансова).

У дисертації визначено, що асиметричність, нелінійність і хаотичність середовища вимагають від стратегічного управління активних, гнучких й адаптивних інтелектуальних інструментів для аналізування і вчасного реагування на внутрішні та зовнішні загрози й виклики. Мистецтво управління полягає у здатності використовувати нелінійні, хаотичні процеси для досягнення цілей машинобудівного підприємства. Теорія керованого хаосу дозволяє акцентуватися на самоорганізації критичності в потенційних точках біфуркації, з яких починається руйнування структурних зв'язків та впровадження миттєвих ефективних управлінських рішень для виходу з кризових станів.

Обґрунтовано, що будь-яке підприємство як система зазнає кризових етапів, які характеризуються тимчасовим переважанням однієї із сил, що призводить до хаосу, який руйнує попередні структури; потім відбувається гармонізація, рівновага відновлюється, але вже в нових, якісно інших станах. Прогнозуючи розвиток інноваційної рефлексії з нелінійною динамікою, нестійкою поведінкою, ефектами самоорганізації, наявністю хаотичних режимів та біфуркації, динаміка яких залежить від початкових умов, що робить довгострокове прогнозування складним, необхідно брати до уваги обґрунтоване використання основних положень теорії хаосу для локального моделювання процесів. Це дозволяє розраховувати ймовірність циклів розвитку або занепаду діяльності підприємств, створювати модель стратегічного управління для формування тієї чи іншої політики, виявляти позитивні й негативні тенденції змін у поведінці споживача в контексті забезпечення стійкого розвитку.

Доведено, що створення моделі ефективної стратегічної управлінської поведінки базується на моделюванні поведінки споживачів і контрагентів, дає можливість процесу самоорганізації вирішувати проблеми створення моделі, точно відображувати реальність. Теорія хаосу дозволяє моделювати розвиток діяльності підприємств, що є підґрунтям для формування «моделі польоту» стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств.

Теорія керованого хаосу формує наукові основи та можливості, які дозволяють пояснити і зрозуміти процес турбулентності і безладності системи існування підприємств, що є базисом для формування модельного ряду альтернативних управлінських рішень на основі інтелектуалізації концептуально-стратегічного мислення управління інноваційністю машинобудівних підприємств з використанням «теорії хаосу» (рис. 7).

Облік цих факторів дозволяє зробити хаос феноменом, який піддається управлінню. Як наслідок, теорія керованого хаосу набуває інструментального характеру.

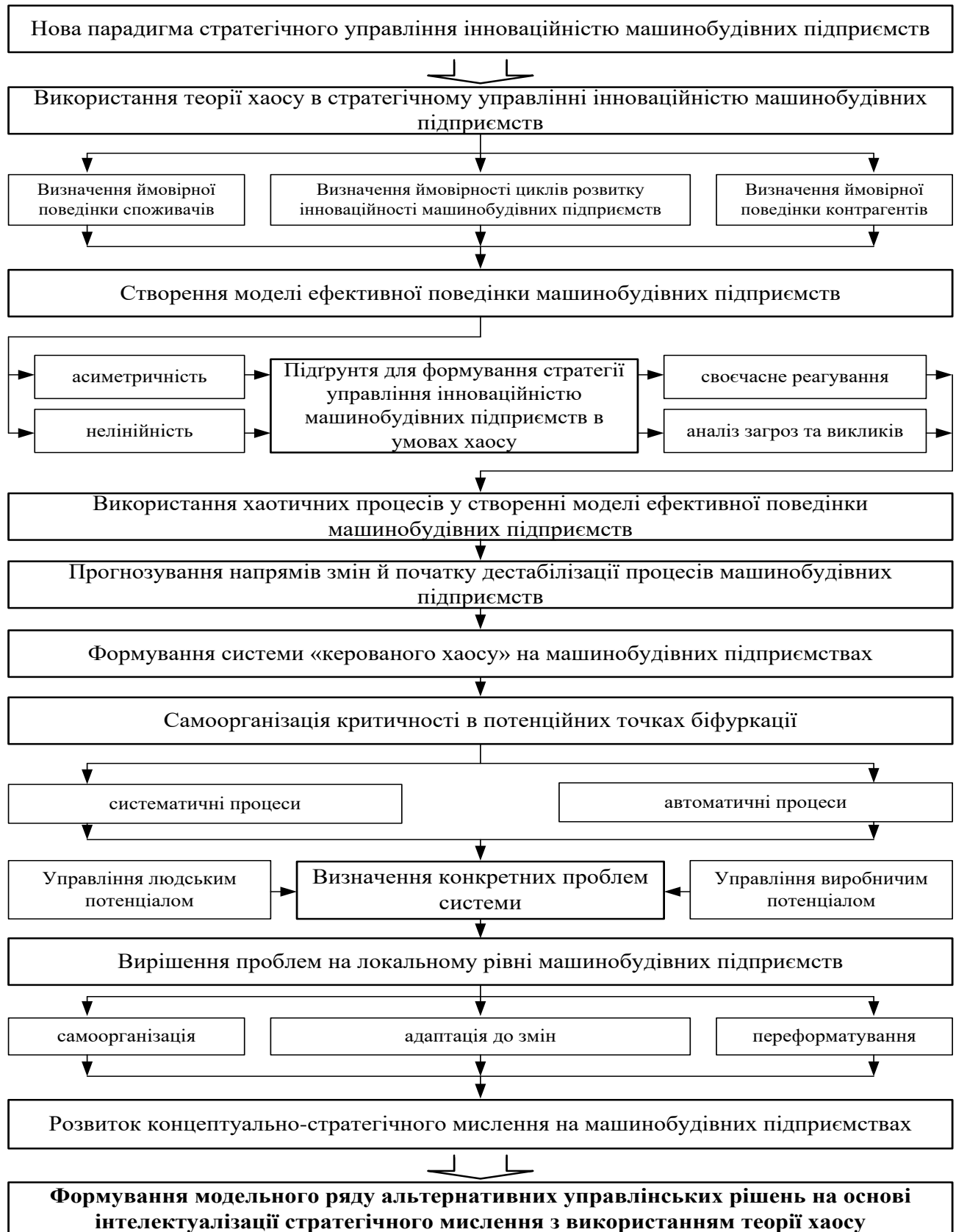

Рис. 7. Формування модельного ряду альтернативних управлінських рішень на основі інтелектуалізації концептуально-стратегічного мислення управління інноваційністю машинобудівних підприємств з використанням теорії хаосу
Примітка: розроблено автором

Чітка репрезентація реальності, яка є і що має бути сформовано, дозволяє не просто узгодити цілі із засобами, а й пов'язати їх із стратегічними викликами і сформуванню більш дієздатні принципи стратегії управління інноваційністю підприємств.

Результати дослідження дозволили враховувати ймовірний стан ступеня інноваційної рефлексії при прийнятті управлінських рішень щодо напрямів розвитку підприємств. Отже, можна стверджувати, що теорія керованого хаосу орієнтує на те, що в турбулентному світі неможливо уникнути нерозв'язних парадоксів; встановлення і розуміння чинників, які зумовлюють динаміку, що дозволить більш точно працювати над трансформацією будь-якої системи.

Визначено, що у процесі стратегічного управління інноваційністю підприємств одним з найбільш важливих, відповідальних і одночасно складних етапів є етап формування змісту самого управлінського рішення. З метою дослідження впливу інноваційності в процесі виробництва доцільним є застосування когнітивного підходу, як одного із способів прийняття ефективних управлінських рішень, що реалізуються в у вигляді когнітивної моделі.

Нечітка когнітивна карта являє собою систему поєднання понять і різних відносин, які існують між поняттями та складається з вузлів ($N_1, N_2, \dots, N_n$), які є важливими елементами відображення системи, і спрямування дуг (e_{ij}), що представляють причинно-наслідкові зв'язки між двома вузлами (N_i, N_j). Спрямування дуг поставлені у відповідність нечітким значенням в інтервалі $[-1, +1]$, які показують «силу впливу» між факторами.

З математичної точки зору нечіткі когнітивні карти визначаються параметрами N, E, C, f (рис. 8). Щоб охарактеризувати реальну систему для формування стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств, необхідно знати її властивості. Деякі з цих властивостей можна визначити шляхом вимірювань, які дозволяють їх відобразити реальними числами.

З урахуванням результатів проведених досліджень складено когнітивну карту стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств, на якій зображені зв'язки, що мають позитивний і негативний характер. За результатами проведеного когнітивного аналізування машинобудівні підприємства мають можливість визначити аттрактори стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств, до дозволяє адекватно оцінити існуюче оточення й адаптуватися (або змінитися) відповідно до його вимог з найменшими витратами.

Це зумовлює необхідність перетворення інтелектуального капіталу підприємства в основне джерело їх конкурентоспроможності на основі знаннєвої економіки. У зв'язку з цим для розвитку стратегічного управління інноваційністю підприємств необхідно формувати взаємозв'язки між основними елементами продукування інноваційності - закладами вищої освіти, науково-дослідними організаціями та підприємствами.

Фактично управління знаннями завжди було невід'ємним елементом якісного управління проектами: процес закриття проекту і вилучення максимальної користі того, що зроблено процесом управління знаннями в дійсності.

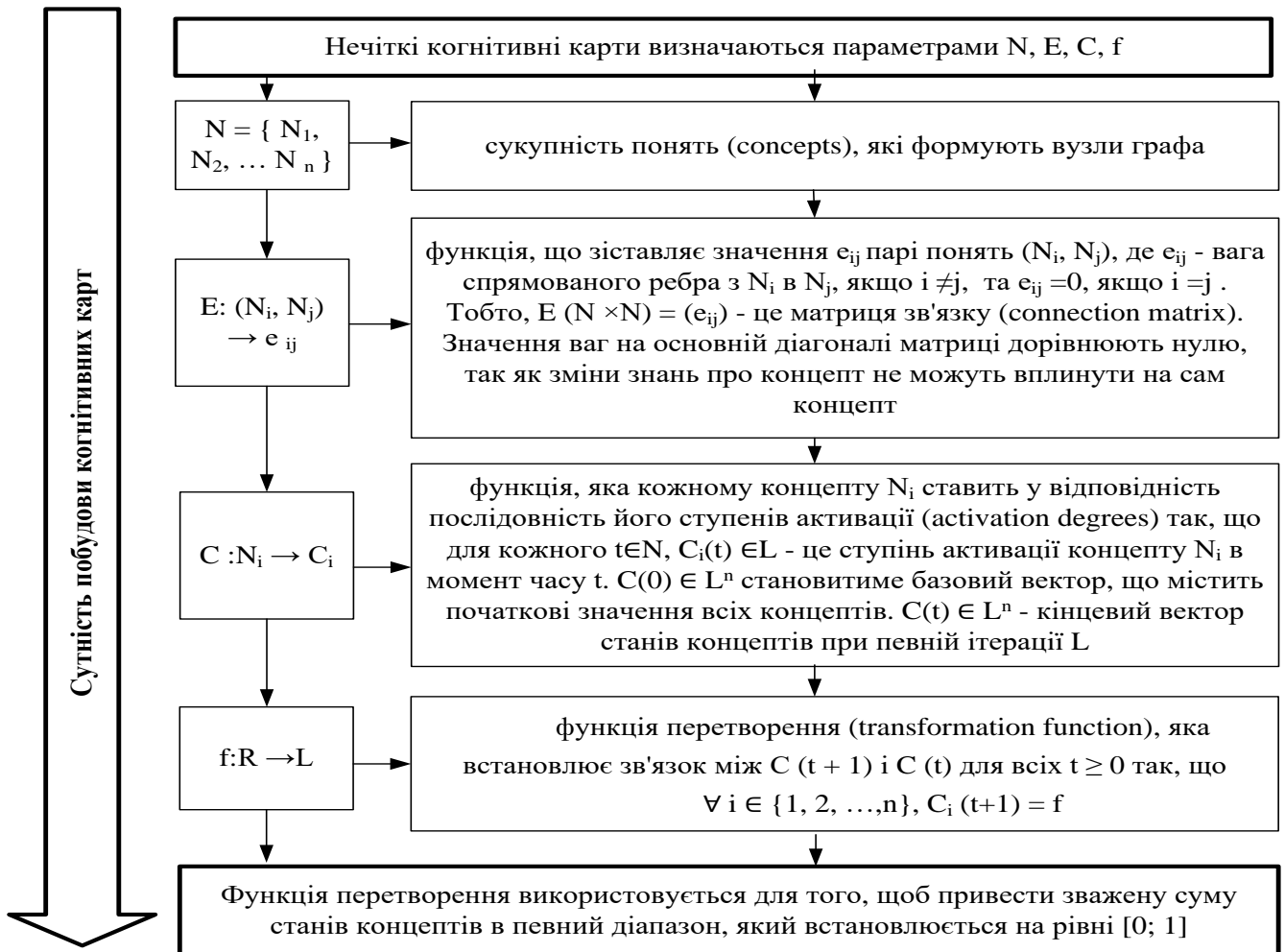

Рис. 8. Сутність нечітких когнітивних карт для формування стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств

Примітка: розроблено автором

Управління і трансфер знаннями дозволяють активізувати обмін знаннями між учасниками проекту, вчитися на успіхах і невдачах окремих проектів, що сприяє в цілому підвищенню ефективності стратегічного управління інноваційністю підприємств (рис.9).

У роботі визначено, що розуміння специфіки трансферу знань необхідно встановити роль кожного суб'єкта даного процесу. Базова структура, яка має забезпечувати виконання процесу інноваційності, включає такі елементи: заклад вищої освіти (ЗВО) або його підрозділ, науково-дослідна організація (або її підрозділ) і підприємства. Практика показує, що найбільш успішні проекти створювалися на базі ЗВО або науково-дослідних організацій. ЗВО - найважливіші елементи процесу інноваційності, оскільки вони формують інтелектуальний капітал. ЗВО відіграють ключову роль у розвитку стратегічного управління інноваційністю підприємств, оскільки в них повністю виконується ланцюг: створення - обмін - поширення - використання знань. Так, у процесі реалізації спільних або контрактних наукових досліджень учасники працюють над досягненням спільної мети за допомогою обміну знаннями і взаємного навчання.

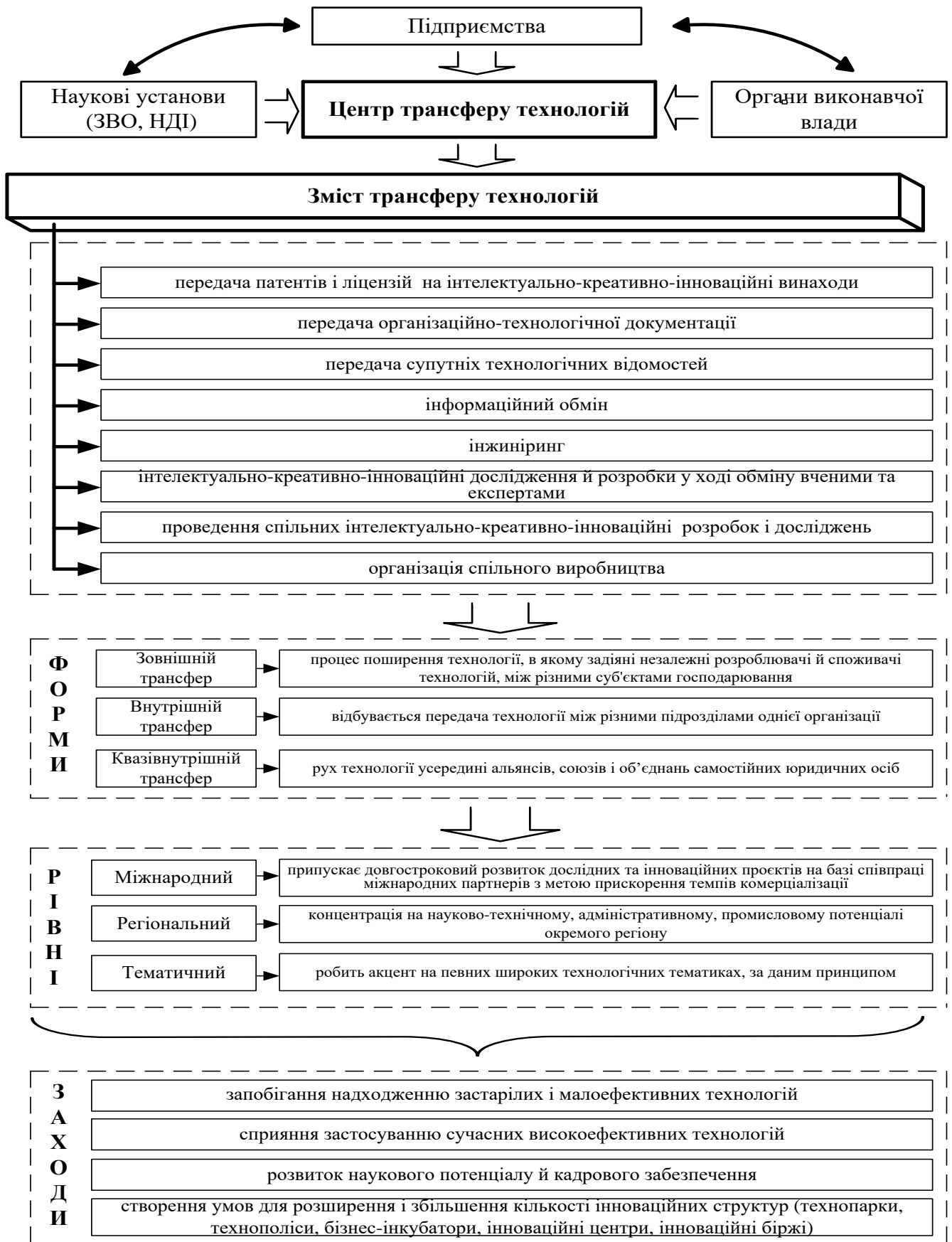

Рис. 9. Інтелектуально-креативно-інноваційне забезпечення трансферу технологій для розвитку процесу інноваційності на вітчизняних підприємствах
Примітка: розроблено автором

Отже, комплементарна імплементація сучасних методів та моделей формування архітектоніки стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств дозволяє трансформувати фокуси управлінських пріоритетів, активізувати інноваційний потенціал та стратегічно-орієнтовано конфігурувати тенденції їх розвитку.

ВИСНОВКИ

Результатом дослідження є теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми, що полягає в обґрунтуванні теоретичних і методологічних постулатів формування стратегічного управління інноваційністю підприємств, розробленні практичних рекомендацій, концептуальних і теоретико-методичних підходів до формування комплексного інструментарію для реалізації запропонованих напрямів стратегічного управління інноваційністю підприємств. На основі проведеного дослідження сформульовано такі висновки та пропозиції.

1. Доведено доцільність розуміння стратегічного управління підприємством як економічного процесу та визначено, що це інтегрований процес, який забезпечує сталий розвиток підприємства, враховуючи всі релевантні зовнішні та внутрішні фактори впливу шляхом впровадження комплексного плану дій, з системним використанням накопичених знань та вмінь, необхідних для ефективного досягнення поставлених цілей у довгостроковому періоді. Встановлено, що основним векторним направленням успішного сталого розвитку підприємства є інноваційність. Систематизація базових понять дослідження дала можливість визначити сутність поняття «стратегічне управління інноваційністю підприємств» - це довгостроковий інтеграційний процес, спрямований на постійне удосконалення діяльності підприємства, враховуючи всі релевантні зовнішні та внутрішні фактори впливу шляхом ефективного використання потенційних ресурсів (в більшій мірі людських), які продукують креативні ідеї зі створення матеріальних і нематеріальних ресурсів та є основою динамічного розвитку підприємства.

2. Визначено, що основою розвитку та зміни технологічних укладів є інновації, а саме базисна їх сукупність, що і формує розвиток та життєвий цикл відповідного технологічного укладу. Розглянуто й обґрунтовано процес переходу від старого до нового технологічного укладу. Обґрунтовано етапи й характеристики формування технологічних укладів під впливом інноваційності. Визначено специфіку розвитку науково-технічного прогресу та виявлено, що успішність інновацій залежить від швидкості адаптації нововведення до реальних умов виробництва й особливостей середовища, в якому відбуваються зміни. Прогресивні інновації втілюються в створення нового продукту, що є одним з важливих результатів формування та розвитку технологічних укладів. Масштаб інновацій розширюється на основі практики, коли їх цінність проявляється при вступі в контакт з людиною та її потребами.

3. У процесі теоретичного обґрунтування предметної площини дослідження розроблено методологію формування стратегічного управління інноваційністю

підприємств як систему знань про теорію науки або систему методів дослідження цього напрямку. Доведено, що компоненти методології формування стратегічного управління інноваційністю підприємств передбачають не лише володіння методологією аналізування реальних економічних процесів розуміння сутності економічних законів і категорій, а й уміння знаходити кількісне їх вираження і користуватися точними статистичними методами для формування стратегічного управління інноваційністю підприємств.

4. Доведено, що основою національної моделі розвитку інноваційної діяльності є творче поєднання переваг найбільш розповсюджених у світовій практиці інноваційних моделей. Показано, що в Україні існують лише поодинокі приклади практичного досвіду використання цих моделей. Незважаючи на велику кількість інструментів і заходів, впроваджених державою для підвищення ефективності вітчизняної інноваційності, ефект від їх застосування є незначним. Виявлено основні проблеми, які перешкоджають ефективному впровадженню інноваційності в практичну діяльність сучасних промислових підприємств, а саме: недосконала законодавча база, неефективні наукова та управлінська системи суспільства.

5. Запропоновано підґрунтя для просторово–динамічної оцінки системи управління сучасними промисловими підприємствами, що є основою продукування й прийняття ефективних управлінських рішень. Це дозволило: оцінити кількісні та якісні зміни у просторі й часі; дослідити динаміку впливу індикаторів на діяльність підприємств, що визначають ступінь інноваційної рефлексії як рамкової умови визначення рівня сприйняття інноваційності; визначити рівень гнучкості, активності й адаптивності підприємств та їх здатність до змін зовнішнього і внутрішнього середовища.

Визначено, що для забезпечення максимальної ефективності формування стратегічного управління інноваційністю підприємств в сучасних умовах господарювання необхідно удосконалювати методичне забезпечення оцінки ступеня інноваційної рефлексії підприємств, що, в свою чергу, зумовило розроблення алгоритму методичного підходу до формування стратегічного управління інноваційністю підприємств шляхом проведення оцінки ступеня інноваційної рефлексії підприємств, який складається з трьох фаз (підготовчої, основної та заключної). Результати аналізування характеризують визначення рівня готовності підприємства (як цілісної економічної системи) до сприйняття процесу інноваційності на основі проведеної оцінки показників і складових, що показують ступінь їх активності, адаптивності й гнучкості, та є підґрунтям для формування когнітивних елементів інноваційної поведінки, свідчать про те, що розглянуті підприємства мають задовільний та низький рівень ступеня інноваційної рефлексії.

6. У межах когнітивного моделювання констатована можливість визначення управлінських рішень щодо впровадження стратегічного управління інноваційністю підприємств з урахуванням основних процесів, що відбуваються як усередині підприємства, так і в його зовнішньому середовищі. В основі когнітивного підходу лежить модель складної системи у вигляді когнітивної

карти. Перехід на нову систему стратегічного управління інноваційністю підприємств є актуальним і необхідним завдяки тому, що існуючі традиційні системи управління уже не здатні вирішувати нових завдань, ініційованих зовнішнім середовищем, що змінюється.

7. Обґрунтовано, що сучасний етап розвитку економіки характеризується радикальними змінами та підвищенням конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, що відбувається на засадах інноваційної модернізації технічного, технологічного та інтелектуального потенціалу і є найбільш важливими стратегічними завданнями. Запропоновано економіко-технологічний підхід до прогнозування рівня інноваційної рефлексії підприємств. Визначено, що необхідно використовувати всі альтернативні можливості для залучення додаткових інвестицій, одним з яких є краудфандінг - стратегічний інструмент інституційної модернізації фінансового забезпечення процесу управління інноваційністю підприємств. Саме краудфандінг може стати поштовхом для розвитку процесу інноваційності підприємств, а також підвищить рівень їх фінансування.

8. Визначено, що інноваційна активність відбувається в двох сферах людської діяльності: виробничій (підприємці - це найчастіше технічні й технологічні новинки) та сфері споживання (новий вид товарів і послуг). Важлива складова дифузії інноваційності підприємств у просторово-часовому процесі враховує особливості неоднорідності й нерівномірності соціального та економічного розвитку підприємств. Дифузія інноваційності підприємства в просторово-часовому процесі - це поширення вже один раз освоєної і використаної інновації в нових умовах або місцях застосування.

9. Побудовано інтегрований механізм стратегічного управління інноваційністю підприємств, який об'єднує сукупність заходів, методів, підходів в єдине ціле, дозволяє продукувати ефективні управлінські рішення. Функціональна платформа формування інтегрованого механізму стратегічного управління інноваційністю підприємств полягає у введенні атракторів (визначають, описують та втілюють потенційний стан системи) в семантичний простір (сукупність певним чином організованих ознак, які описують і диференціюють об'єкти (значення) деякої смислової сфери). При цьому виокремлюється певне правило групування окремих ознак (дескрипторів) у більш місткі категорії, що є вихідними даними семантичного простору.

10. Запропоновано науково-практичні аспекти інтелектуалізації концептуально-стратегічного мислення управління інноваційністю машинобудівними підприємствами, що ґрунтуються на теоретичній, дедуктивній та системно-фундаментальній основі формування інноваційності, креативних поглядах та інноваційній орієнтації людського потенціалу, та є базисом для формування модельного ряду альтернативних управлінських рішень з використанням теорії хаосу, яка консолідує наукові основи та можливості для пояснення і зрозуміння процесу турбулентності, слабокерованості і безладності системи функціонування та розвитку підприємств.

11. Виявлено, що при формуванні ефективної системи стратегічного управління інноваційністю підприємств використовуються управлінські функції (напрями управлінської діяльності, що дозволяють впливати на інноваційність підприємства) та процеси прийняття й оптимізації управлінських рішень. У рамках формування функціональної концепції стратегічного управління інноваційністю підприємств використовуються економіко-математичне моделювання процесів для прийняття рішень за кожною функцією управління, моделі оптимізації організаційної структури інноваційності підприємства. Визначено, що для формування й досягнення цілей системи стратегічного управління інноваційністю підприємств розробляються сценарії розвитку, що містять узгоджені і взаємопов'язані шляхи розвитку з урахуванням впливу екзогенних та ендогенних факторів впливу. Ефективність системи управління машинобудівними підприємствами є результатом управління діяльністю всіх функціональних блоків, що реалізують етапи відтворювального циклу.

12. Обґрунтовано, що трансфер технологій є стратегічно значущою складовою процесу інноваційності. Завдяки ефективній реалізації механізму передачі технологій машинобудівні підприємства активізують процеси впровадження й освоєння наукоємних розробок у виробничій діяльності і отримати додаткові конкурентні переваги. Дослідження процесу технологічного трансферу необхідно для оцінки переваг, отриманих у результаті передачі технології і засобів досягнення цих переваг. Рівень впровадження інноваційності характеризується рівнем розвитку інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств, а саме: готовність економічно-організаційної системи виконувати завдання, що забезпечують досягнення поставлених інтелектуально-креативно-інноваційних цілей або програм стратегічних змін. Інноваційний потенціал машинобудівних підприємств включає не тільки потенційні можливості економічно-організаційної системи, але й ступінь залучення інноваційних технологій в їх діяльність і сприяє зростанню рівня розвитку підприємств.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1.1. Монографії

1. Колещук, О.Я., 2020. *Стратегічне управління інноваційністю підприємств: методологія, теорія та практика*. Львів: Піраміда.

2. Колещук, О.Я., 2019. *Формування інноваційної платформи розвитку машинобудівних підприємств: зарубіжний досвід*. В: О.В. Ареф'єва, ред. *Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі*. Київ: ВД "Освіта України", с. 62-69.

1.2. Публікації в наукових фахових виданнях України

3. Колещук*, О.Я., 2020. Структурні трансформації як пріоритетний вектор розвитку інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств. *Бізнес Інформ*, 1, с. 62-68. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals* та ін.).

4. Колещук*, О. Я., 2019. Формування інтегрованого механізму стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств. *Бізнес Інформ* 12, с. 81-87. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals* та ін.).

5. Колещук*, О. Я., 2019. Аналітичне підґрунтя оцінки інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств. *Економіка, управління та адміністрування*, 4(90), с. 23-27. (Міжнародна представленість журналу: *Index Copernicus, DOAJ*).

6. Колещук*, О. Я., 2019. Моделі формування та розвитку інноваційної діяльності: міжнародний досвід *Економічний вісник Національного гірничого університету*, 1 (65), с. 86-95. (Міжнародна представленість журналу та індексація журналу: *Index Copernicus, Academic Resource Index, ResearchBib*).

7. Колещук*, О. Я., 2019. Теоретичні положення управління інноваційністю підприємств: стратегічно-орієнтовані напрямки. *Проблеми системного підходу в економіці*, 5(73) ч.2, с. 143-150. (Міжнародна представленість журналу та індексація журналу: *Index Copernicus, Eurasian Scientific, Journal Index*).

8. Колещук*, О. Я., 2019. Інноваційність як чинник впливу на формування технологічних укладів. *Проблеми системного підходу в економіці*, 4(72) ч 1, с. 108-113. (Міжнародна представленість журналу та індексація журналу: *Index Copernicus, Eurasian Scientific Journal Index*).

9. Колещук*, О. Я., 2019. Краудфандінг як стратегічний інструмент інституційної модернізації фінансового забезпечення процесу управління інноваційністю підприємств. *Економічний вісник Національного гірничого університету*, 3 (67), с. 115-125. (Міжнародна представленість журналу та індексація журналу: *Index Copernicus, Academic Resource Index ResearchBib*)

10. Колещук*, О. Я., 2019. Формування ефективної системи стратегічного управління інноваційністю підприємств. *Економічний вісник Національного гірничого університету*, 2(66), с. 91-98. (Міжнародна представленість журналу та індексація журналу: *Index Copernicus, Academic Resource Index ResearchBib*).

11. Колещук*, О. Я., 2019. Розвиток інноваційності машинобудівних підприємств на основі когнітивного моделювання: стратегічні сценарії управління. *Проблеми економіки*, 4(42), с. 257–263. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus, РІНЦ, Research Bible*).

---

* - видання одночасно належать до міжнародних наукометричних баз

12. Колещук*, О. Я., та Прохорова, В. В., 2019. Просторово-динамічна оцінка системи управління сучасними промисловими підприємствами. *Проблеми економіки*, 3, с. 133–140. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus, PИЦ, Research Bible*) (Особистий внесок автора: згруповано фактори впливу на підприємство, які в стануть підґрунтям системи просторово-динамічної оцінки управління).

13. Колещук*, О. Я., 2019. Інституційне забезпечення розвитку інноваційності на основі взаємозв'язку «держава – заклади вищої освіти – промисловість». *Економічний Вісник гірничого університету* 4(68), с. 56-63 (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus, Academic Resource Index, ResearchBib*).

14. Колещук*, О.Я., та Прохорова, В.В. 2019. Інноваційні кластери як організаційно-економічна основа забезпечення стратегічного управління машинобудівними підприємствами. *Проблеми системного підходу в економіці*. 6(74) ч.1 с. 115-124. (Міжнародна представленість журналу та індексація журналу: *Index Copernicus, Eurasian Scientific Journal Index*) (Особистий внесок автора: розраховано інтегральний показник стратегічного управління інноваційністю підприємств, згруповано кластери у відповідності до рівня інноваційної рефлексії).

15. Колещук*, О. Я., 2019. Інтелектуалізація концептуально-стратегічного мислення в управлінні машинобудівними підприємствами з використанням теорії хаосу. *Бізнес Інформ*, 11, с. 376–381. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals* та ін.).

16. Колещук*, О. Я., 2019. Структурно-змістовна характеристика методології стратегічного управління інноваційністю підприємств. *Бізнес Інформ*. 10, с. 265–270. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals* та ін.).

17. Колещук*, О. Я., 2019. Консолідація інформаційних ресурсів як системна основа стратегічного управління інноваційністю підприємств. *Бізнес Інформ*, 9, с. 328–333. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals* та ін.).

18. Колещук*, О. Я., 2019, Концепція дифузій інноваційності підприємств: просторово-часовий процес. *Бізнес Інформ*, 8, с. 123–128. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals* та ін.).

19. Колещук*, О. Я., 2019. Фундаментальна наукова основа формування інноваційності підприємств. *Бізнес Інформ*, 7, с. 59–65. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Ulrichsweb Global Serials Directory*,

---

*- видання одночасно належать до міжнародних наукометричних баз

Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals та ін.)

20. Колещук*, О.Я., 2019. Методи оцінки інноваційної рефлексії підприємств як основа розробки раціональних управлінських стратегій. *Вісник економіки транспорту і промисловості*, 68, с. 208-217. (Міжнародна представленість журналу: *Index Copernicus*).

21. Колещук*, О. Я., 2019. Оцінка інноваційної рефлексії як основа формування сценаріїв стратегій управління інноваційністю машинобудівних підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*, 67, с. 185-195. (Міжнародна представленість журналу: *Index Copernicus*).

22. Koleshchuk*, O., Lesinskyi, V., Yemelyanov, O., Zarytska, O., and Symak, A., 2018. Substantiation of projects that account for risk in the resource-saving technological changes at enterprises. *Eastern-European journal of enterprise technologies*, 6, is. 1 p. 6-16. (Міжнародна представленість журналу: *Scopus, Index Copernicus*). (Особистий внесок автора: обґрунтовано припустимий обсяг інвестицій для проектів, що характеризуються низьким рівнем прогнозованості).

23. Koleshchuk*, O., Kozyk, V., Mrykhina, O., and Mirkunova, T., 2018. Substantiation of methodical approaches to cost estimation of innovative technologies. *Technology audit and production reserves*, 3/4 (41), p. 25–33. (Міжнародна представленість журналу: *Index Copernicus*). (Особистий внесок автора: уточнено витратний метод оцінювання вартості технологій для планування показників витрат та застосування індивідуальних індексів цін).

24. Колещук*, О. Я., 2018. Стан розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств як флагману інноваційного та науково-технічного прогресу. *Адаптивне управління: теорія і практика. Економіка*, [online] 5(10). Режим доступу: <<https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/143>> [Дата звернення 29 липня 2020]. (Міжнародна представленість журналу: *Google Scholar*).

25. Колещук*, О. Я., та Зарицька, О. Л., 2014. Зв'язок методів ціноутворення на інноваційну машинобудівну продукцію та способів оцінювання ефективності інноваційних проектів. *Інвестиції: практика та досвід*, 1, с. 11–15. (Міжнародна представленість журналу: *Index Copernicus*). (Особистий внесок автора: згруповано чинники, що впливають на результати економічного оцінювання інноваційної енергозберігаючої продукції підприємств).

26. Колещук*, О. Я., Зарицька, О. Л., та Дашко, І. М. 2014. Урахування чинника ризику при виборі критерію ухвалення інвестиційних рішень на підприємстві. *Науковий вісник НЛТУ*, 24.4, с. 283–289. (Міжнародна представленість журналу: *Index Copernicus*). (Особистий внесок автора: розроблено методичні засади обґрунтування критерію прийняття інвестиційних рішень).

27. Колещук*, О. Я., Дашко, І. М., та Паньків, В. Ю., 2013. Методичні засади оцінювання схильності підприємства до банкрутства. *Науковий вісник НЛТУ*, 23.4, с. 197–203. (Міжнародна представленість журналу: *Index Copernicus*).

---

* - видання одночасно належать до міжнародних наукометричних баз

(Особистий внесок автора: обґрунтовано метод оцінювання та аналізування ризикованості інвестування коштів у капітал підприємств).

28. Колещук, О. Я., Гришко, В. А., та Лесик, Л. І., 2011. Оцінювання інвестиційної та інноваційної активності підприємств та аналізування чинників їх інвестиційно-інноваційного потенціалу. *Вісник Національного Університету «Львівська політехніка»*. Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку», 714, с. 194–199. (Особистий внесок автора: розроблено послідовність процесу дослідження чинників, які зумовлюють поточний рівень інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємств).

1.3. Публікації у наукових періодичних виданнях інших держав, які внесені до міжнародних наукометричних баз

29. Koleshchuk, O., Prokhorova, V., Korzh, R., Mrykhina, O., and Mirkunova, T., 2019. Evaluation of Innovative Technologies in Conditions of the Digital Economics. *International Journal of Recent Technology and Engineering*, [online] vol. 8, is. 3C, p. 230-236. Режим доступу: <http://www.ijrte.org/wp-content/uploads/papers/v8i3c/C10391183C19.pdf> [Дата звернення 29 липня 2020]. (Міжнародна представленість журналу: *Index Copernicus*). (Особистий внесок автора: обґрунтовано методологію корегувань факторів впливу ринкового середовища на інноваційні технології у конкретний момент часу).

30. Koleshchuk, O., Kozyk, V., Mrykhina, O., and Novakivskyi, I., 2019. Methodological Principles of Assessing the Level of Technology Readiness for Transfer on the Basis of the Theory of Reliability of Hierarchically Branched Systems. *SHS Web Conf. vol.67, Fifteenth Scientific and Practical International Conference «International Transport Infrastructure, Industrial Centers and Corporate Logistics»*. (NTI-UkrSURT 2019) Режим доступу: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/pdf/2019/08/shsconf_NTI-UkrSURT2019_01005.pdf [Дата звернення 29 липня 2020]. (Особистий внесок автора: обґрунтовано методологію оцінювання трансферопридатності технологій)

2. Статті у інших виданнях України та опубліковані праці апробаційного характеру

31. Колещук, О. Я., 2019. Управління інноваційністю підприємства в системі формування корпоративної стратегії. *Альманах науки*, 10(31), с. 8-11.

32. Колещук, О.Я., 2020. Філософські аспекти формування процесу інноваційності підприємств. *Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених «Інформаційні технології та фінансова система: сучасний стан, ефективність, перспективи»*, Київ, Україна, 31 Січня 2020. – Київ: АЦ «Нова Економіка».

33. Колещук, О.Я., 2020. Колаборація як напрямок розвитку стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств. *Збірник матеріалів 1-ої*

Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка сьогодення: актуальні питання та інноваційні аспекти», Запоріжжя, Україна, 31 січня 2020.

34. Колещук, О. Я., 2020. Інноваційність як напрямок стратегічного управління підприємствами. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні та практичні засади ефективного функціонування соціально-економічної сфери»*, Дніпро, Україна, 25 січня 2020 р. Дніпро: НО «Перспектива».

35. Колещук, О. Я., 2020. Роль знань в процесі формування інноваційності машинобудівних підприємств. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Бізнес, цифрові інновації та підприємництво: аналіз тенденцій та науково-економічний розвиток»*, Львів, Україна, 25 січня 2020. Львів: ЛЕФ.

36. Колещук, О. Я., 2020. Переваги методу когнітивного моделювання у процесі стратегічного управління інноваційністю підприємств. *Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні пріоритети розвитку економіки, обліку, фінансів та права в Україні та світі»*, Полтава, Україна, 23 січня 2020.

37. Колещук, О. Я., 2020. Стратегічний підхід в управлінні підприємствами. *Збірник наукових матеріалів 39-ої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасний вектор розвитку науки»*, Вінниця, Україна, 20 січня 2020.

38. Колещук, О.Я., 2020. Кластерні об'єднання як напрямок розвитку вітчизняних підприємств. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан та перспективи розвитку обліку, фінансів та підприємництва в умовах трансформації економіки»*, Київ, Україна, 18 січня 2020. Київ: ГО «Київський економічний науковий центр».

39. Колещук, О. Я., 2019. Основні напрямки розвитку інноваційності в Україні. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритетні напрями наукових досліджень»*, Київ, Україна, 20–21 серпня 2019.

40. Колещук, О. Я., 2019. Сучасний стан та стратегічні орієнтири розвитку машинобудівних підприємств. *Збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економіка та сучасний менеджмент: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку»*, Одеса, Україна, 14 вересня 2019.

41. Колещук, О. Я., 2019., Розвиток та сутність процесів прогнозування як основи інноваційності: ретроспективний погляд. *Матеріали науково-практичної конференції «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами»*, Київ, Україна, 22 квітня 2019.

42. Колещук, О. Я., 2019. Інноваційна активність як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективні напрямки розвитку економіки, обліку, фінансів та права: теорія і практика»*, Полтава, Україна, 23 серпня 2019.

43. Колещук, О. Я., 2019. Гнучкість як компонент формування інноваційної рефлексії машинобудівних підприємств. *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки»*, Запоріжжя, Україна, 19 жовтня 2019.

44. Колещук, О. Я., Козик В.В., Мрихіна О.Б., та Новаківський І.І., 2019. Модель оцінювання рівня готовності технологій до трансферу з університетів у бізнес-

середовище. *Тези доповідей 15-ої науково-практичної Міжнародної конференції «Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика»*, Харків, Україна, 6-8 червня 2019. (Особистий внесок автора: обґрунтовано критерії оцінювання доцільності трансферу технологій.)

45. Колещук, О. Я., 2019. Вплив адаптивності на розробку стратегії конкурентної поведінки підприємств. *Матеріали Міжнародного наукового форуму «NEW ECONOMICS – 2019»*, Київ, Україна, 14-15 листопада 2019.

46. Колещук, О. Я., Панеченко, А. В., та Товкан, О. Е., 2015. Інформаційне забезпечення оцінювання технічного стану основних засобів підприємства. *Матеріали 14-го Міжнародного наукового семінару «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці та освіті»*, Київ – оз. Світязь, Україна, 29 Червня – 3 Липня 2015. (Особистий внесок автора: обґрунтовано послідовність оцінювання критеріїв стану основних засобів підприємства).

47. Колещук, О. Я., Гавриляк, А. С., та Гришко, В. А., 2015. Особливості формування цін на інноваційну машинобудівну продукцію. *Тези доповідей Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості»*, Львів, Україна, 14–16 травня 2015. В-во Львівської політехніки. (Особистий внесок автора: обґрунтовано необхідність одночасного аналізування ринків інноваційної продукції та інноваційного обладнання).

48. Колещук, О. Я., та Симак А. В., 2014. Послідовність розроблення стратегії інвестиційного забезпечення оновлення основних засобів підприємства. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Пошук ефективних механізмів господарювання в контексті сучасної економічної теорії»*, Одеса, Україна, 30-31 травня 2014. (Особистий внесок автора: запропоновано загальні принципи послідовного оновлення основних засобів).

49. Колещук, О. Я., та Зарицька, О. Л., 2013. Інноваційна продукція машинобудування та механізми фінансування продуктивних інновацій. *Матеріали доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції «Економіка підприємства: проблеми теорії та практики»*, Харків, Україна, 27 листопада 2013. (Особистий внесок автора: обґрунтовано показники доцільності фінансування продуктивних інновацій).

50. Колещук, О. Я., Козик, В.В., та Ємельянов, О. Ю., 2011. Методи оцінювання рівня зношення основних засобів у процесі управління корпоративними структурами в промисловості. *Матеріали доповідей учасників четвертої міжрегіональної науково-практичної конференції «Проблеми економіки та управління у промислових регіонах»*, Запоріжжя, Україна, 27-28 травня 2011. (Особистий внесок автора: розроблено методичні засади оцінювання рівня зношення основних засобів).

51. Колещук, О. Я., та Рекіта, М. В., 2011. Інвестиційне забезпечення реалізації програми інноваційних заходів на підприємстві. *Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури»*, Львів, Україна, 19–21 травня 2011. В-во Львівської політехніки. (Особистий внесок автора: запропоновано підхід до розроблення стратегії реалізації інноваційних заходів).

АНОТАЦІЯ

Колещук О.Я. Стратегічне управління інноваційністю підприємств. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, 2020.

Дисертація присвячена обґрунтуванню теоретико-методологічних та науково-практичних основ стратегічного управління інноваційністю підприємств в сучасних умовах господарювання. Розглянуто гносеологічні аспекти та розроблено комплексний теоретичний концепт стратегічного управління інноваційністю підприємств; проведено логіко-історичне обґрунтування трансформації наукових концептуальних поглядів на стратегічне управління інноваційністю підприємств. Запропоновано систему оцінювання інноваційної рефлексії як поліструктурного стану визначення рівня сприйняття процесу інноваційності підприємств; розглянуто методи оцінювання ефективності формування стратегічних орієнтирів управління інноваційністю підприємств. Розроблено науково-методичні аспекти оцінки рівня інноваційної рефлексії підприємств на основі просторово-динамічного підходу. Запропоновано науково-практичні аспекти формування ефективної системи стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств; розроблено організаційно-економічне забезпечення процесу управління інноваційністю підприємств; запропоновано просторово-часову модель формування інноваційності підприємств на основі концепцій дифузій. Розроблено інтегрований механізм та побудовано полі-об'єктивну модель стратегічного управління інноваційністю підприємств на основі когнітивних механізмів активно-адаптивного розвитку; побудовано комплексну систему трансферу технологій як визначальної конгруентної основи формування стратегій управління інноваційністю підприємств.

Ключові слова: стратегічне управління інноваційністю; машинобудівні підприємства; інтелектуалізація; розвиток; стратегія; концептуальні основи; методологія; інноваційні кластери; дифузії; інноваційна рефлексія; управлінські рішення.

АННОТАЦИЯ

Колещук А.Я. Стратегическое управление инновационностью предприятий. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). - Национальный университет «Львовская политехника» Министерства образования и науки Украины, 2020.

Диссертация посвящена обоснованию теоретико-методологических и научно-практических основ стратегического управления инновационностью предприятий

в современных условиях хозяйствования. Рассмотрены гносеологические аспекты и разработан комплексный теоретический концепт стратегического управления инновационностью предприятий; проведено логико-историческое обоснование трансформаций научных концептуальных взглядов на стратегическое управление инновационностью предприятий. Предложена система оценки инновационной рефлексии как полиструктурного состояния определения уровня восприятия процесса инновационности предприятий; рассмотрены методы оценки эффективности формирования стратегических ориентиров управления инновационностью предприятий. Разработаны научно-методические аспекты оценки уровня инновационной рефлексии предприятий на основе пространственно-динамического подхода. Предложены научно-практические аспекты формирования эффективной системы стратегического управления инновационностью машиностроительных предприятий; разработано организационно-экономическое обеспечение процесса управления инновационностью предприятий; предложена пространственно-временная модель формирования инновационности предприятий на основе концепций диффузий. Разработан интегрированный механизм и построена поле-объективная модель стратегического управления инновационностью предприятий на основе когнитивных механизмов активно-адаптивного развития; построена комплексная система трансфера технологий как определяющая конгруэнтная основа формирования стратегий управления инновационностью предприятий.

Ключевые слова: стратегическое управление инновационностью; машиностроительные предприятия; интеллектуализация; развитие; стратегия; концептуальные основы; методология; инновационные кластеры; диффузии; инновационная рефлексия; управленческие решения.

ANNOTATION

Koleschuk O.Ya. Strategic management of enterprise innovation. - On the rights of the manuscript.

Thesis for the Degree of Doctor of Economic Sciences, specialty 08.00.04 - Economics and Management of Enterprises (by type of economic activity). - National University «Lviv Polytechnic» Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv 2020.

The dissertation is devoted to substantiation of theoretical and methodological bases of strategic management of innovation of the enterprises in modern conditions of managing which are formed under the influence of turbulent internal and external conditions.

Theoretical and methodological bases of strategic management of enterprise innovation as the basis of modern innovative knowledge and views in enterprise management are developed and scientifically substantiated and allows to determine the characteristics of systematization and validity of innovation as an object of scientific knowledge taking into account strategic priorities and goals of management process.

A spatio-temporal model of formation of innovative activity of machine-building enterprises is developed by substantiation of the concept of diffusions of innovative enterprises of the enterprise. time process of acceptance of innovation by the economic business environment.

An integrated mechanism of strategic management of enterprise innovation has been developed, which allows to correct innovative behavior of enterprises, allows pulsed modeling of enterprise behavior as an economic system under the influence of outrageous management actions with the choice of optimal attractor of enterprise functioning and development.

A scientific and methodological approach to the spatial-dynamic assessment of the management system of modern industrial enterprises is proposed, which determines the degree of innovative reflection (flexibility, activity and adaptability) as a framework condition for the perception of innovation; determines their ability to change the external and internal environment, is the basis for the production and adoption of effective strategic management decisions.

With the help of scientific and methodological approach, an assessment of innovative reflection of enterprises, based on spatial and dynamic assessment of machine-building enterprises by areas (activity, adaptability, flexibility), by their components (investment, management, research, production, personnel, information, organizational and economic, financial) and revealed the possibility and readiness of the enterprise to innovate, compile scenarios of innovation management strategies of machine-building enterprises in order to increase their competitiveness and enter new markets.

The scientific-theoretical approach to the identification and parameterization of innovation as a permanent economic process based on the production of innovative creative knowledge of a revolutionary nature and is the basis for creating a basis for the formation of a new technological structure and lead to another social development by actively promoting scientific, technical and innovative activities. using the full potential of a particular system and society as a whole.

A scientific and practical approach to the formation of an effective system of strategic management of enterprise innovation, based on the consolidation of factor, system and situational approaches and functional concepts, the result of which is the development of rational organizational structure of innovation processes and innovation activities to achieve strategic and tactical goals and objectives and is the functional basis for achieving the goals of strategic management of enterprise innovation by developing a development scenario.

A scientific and practical approach to the formation of organizational and economic support of the innovation management process of enterprises is based on the application of economic and technological approach to forecasting the level of innovative reflection of enterprises and crowdfunding and allows to determine strategic directions of effective innovation behavior of modern enterprises.

The concept of innovation is proposed, which is based on theoretical-deductive-system fundamental scientific basis for the formation of innovation and allows to produce creative views for active development of the enterprise, based on the use of

institutional structure, creative thinking of staff and scientific and technological progress.

Models and tools for ensuring the innovation of enterprises based on the grouping of their essential properties (determination of the level of economic development, features of national education and science systems, state institutional innovations) that support basic technological and economic innovations; form innovative activity, culture of entrepreneurship and determine the formation of innovative potential of enterprises.

Thus, provided the formation of strategic management of innovation of machine-building enterprises as economic systems, it is possible to obtain effective results of the enterprise, the most important of which is to meet consumer demand, which will allow to enter new competitive markets, get additional income.

Keywords: strategic innovation management; machine-building enterprises; intellectualization; development; strategy; conceptual foundations; methodology; innovation clusters; diffusion; innovative reflection; management decisions.

КОЛЕЩУК ОРЕСТ ЯРОСЛАВОВИЧ

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Надруковано згідно з оригінал-макетом автора

Підписано до друку 05.08.2020 р.
Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний.
Друк на ризографі. Умовн. друк. арк. 1,74
Тираж 100 прим. Зам.№ 215

Центр оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг»
Свідоцтво про держ. реєстрацію ю.о. А00 № 507350
61002, м. Харків, пров. Соляниківський, 4.
Тел. (057) 771–00–92, 771–00–96.